UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...

Ortega, Cristóbal de

Lugduni, M.DC.LXXX.

Dispvtatio II. De præsuppositis, & subsequentibus, seu causis, & effectibus diuinæ prouidentiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-94285

Visual Library

DISPVTATIO III.

De præſuppoſitis, & ſubſequentibus, ſeu cauſis, & effectibus diuinæ prouidentiæ.

STATVIMVS d.2. Prouidentiam in electione, ſeu affectiua mediorum ad finem aliquem rei, cui à Deo prouidetur, ab ipſo præſtitutum diſpoſitione, & præparatione voluntati Dei intrinſeca, atque ſcientia Dei eiuſmodi præparationem, & electionem mediorum dirigente, ac regulante adæquatè conſiſtere: ſiue ea ſcientia ſimplicis intelligentiæ ſit, pro Dei prouidentia erga cauſas, & effectus naturales, & pro liberis etiam, ſi ſolum ſit prouidentia ſufficiens, ſeu quoad ſufficientiam, vt poſſit abſolutè mediis indifferentibus electis, atque ita in Dei voluntate præparatis finis obtineri, ſiue ſit ſcientia media pro exactiſſima prouidentia de præſtituto fine per ea media electa à Deo atque in eius voluntate præparata, tametſi contingenter obtinendo. Cum autem electio omnis intentionem finis eſſentia ſua concernat, & ſupponat, intentio autem bonitatem, ob quam intendatur, & quandoque motiua alia, & occaſiones obiectas, vt intendatur finis: ac inſuper finis, motiuaque iſta, ob quæ Deus huic creaturæ liberæ hunc finem præfigit, hæcve præ illis media eligit, & in voluntate ſua diſponit, Deo ipſi ſolo nota ſint, nobis autem ignota: *Quis enim nouit ſenſum Domini, aut quis Conſiliarius eius fuit?* Non eſt animus de iis diſputare, quæ ſcire non poſſumus: nec niſi cæco, & temerè diſputaremus, cum de cauſis, & præſuppoſitis, ac ſubſecutis prouidentiam, præſertim liberis, diſputamus: ſed de intentionis ad prouidentiam, maximè exactam illam, ac certam de fine, tametſi contingente de ſe, obtinendo, efficaciæ, inefficaciæ: ac ſerietate modo: id enim ſolum ad exactam prouidentiæ notitiam diſputare vtile eſt, multumque ad prædeſtinationis Theologicas quæſtiones rigidè examinandas, & rectè definiendas conducens. Deindè verò de ſubiecto prouidentiæ, cui nimirum de mediis ad finem ipſi à Deo præſtitum prouidetur.

QVÆSTIO I.

De efficaciæ, ac ſerietatis modo in intentione præcedente prouidentiam obiectiue liberam, ſeu de cauſis, & effectis liberis requiſito.

REſtringimus diſputationem ad intentionem prouidentiæ obiectiuè liberæ neceſſariò præeuntem, quia modus ſerietatis, aut efficaciæ, vel inefficaciæ intentionis præcedentis ad prouidentiam obiectiue neceſſariam, ſeu de cauſis, & effectibus naturalibus, ac neceſſariis, nihil vtilis doctrinæ parabit rei Theologicæ, ſiue efficaciæ modus eſſe intentioni illi ineſſe debeat (vt vero eſt ſimilius) ſiue illi modus inefficaciæ ſufficiat.

CERTAMEN I.

Prima communis, & facilis concluſio de prouidentia obiectiue libera, de mediis ſufficientibus ad finem.

1. DIcendum primo cum communi Doctorum ſententia. Ad liberam obiectiuè, ſiue erga cauſas & effectus liberos prouidentiam generatim ſumptam, efficacem finis ſeu intenti effectus intentionem non præſupponi: ita expreſsè Alex. 1. p. q. 26. m. 6. Albert. q. 63. m. 2. p. 2. S. Thom. de verit. q. 6. art. 1. corp. & in 1. d. 40. q. 1. art. 2. vbi Durand. q. 1. n. 6. Capreol. q. 6. art. 1. concl. 2. Marſil. q. 4. art. 1. notab. 2. Ferrara 3. cont. Gent. cap. 94. Vaſquez 1. p. quæſt. 87. cap. 4. Soar. 1. de eſſent. prædeſt. cap. 18. n. 7. & Recentiores S. Thom. interpretes 1. p. quæſt. 22. art. 1. vbi Molina, Vaſq. Valent. pun. 1. §. *eſt autem* Zumel ſua quæſt. 5. Arrubal. & Herize refertur. Syluester in conſiſtorio q. 22. art. 2. Becan. 1. p. cap. 3. concl. 4. Iul. Syren. 5. de prouident. cap. 6. fine Pennotus 5. Propug. cap. 2. Ruiz d. 4. ſect. 2. & 3. Arriaga aliique à nobis citati controu. 4. d. 4. q. 3. cert. 1. n. 7. pro intentione Dei vera, ac beneplaciti, nec ſolum ſigni, ſalutis omnium hominum, ex qua reprobis etiam de ſufficientibus mediis ad ſalutem prouideat.

2. Eſt tamen contra negantes veram beneplatiti intentionem Dei de reproborum etiam, hominum ſalute eſſe, ſed ſigni ſolum, quatenus media vult, & apponit ſufficientia ad ſalutem, quæ illam ipſis velle ſignificent: quia non niſi ex intentione finis media ad ipſum apponi iudicamus. Hos Doctores citaui eodem certam. n. 6. tametſi, vt ibi oſtendi, ita variè & inconſequenter aliis loquantur locis, vt quid demum de vera beneplaciti erga ſalutem hominum, etiam reproborum, voluntate diuina ſenſerint, non facile poſſit liquido deprehendi, ac definiri. Niſi quod vlterius ex illis Theologi Magiſtro conſentiunt in 1. d. 46. §. *nunc videre* & totis diſtinctionibus 45. 46. & 47. conſtanter dicenti voluntatem Dei veram, & beneplaciti eſſe ipſum Deum: & voluntatem quæ Deus eſt ſemper impleri, quæ approbat etiam gloſſa in 11. ad Rom. Intentio autem ſalutis, ex qua Deus reprobis etiam media ſufficientia prouideret, ſi vera ac beneplaciti foret, & Deus ipſe ab his diceretur, ac ſemper impleretur: quod non euenit. Cenſent ergò, cenſeréque conſequenter debent, veram Dei intentionem, ex qua obiectiuè libera prouidentia de mediis ad finem intentum prouideatur efficacem eſſe debere: quare media ſolum ſufficientia reprobis data ex intentione efficaci alterius finis obtinendi, quam ſalutis eorum, atque prouidentia alia ad eum finem obtinendum eſſe à Deo prouiſa: ac proindè, nec hominum reproborum ſalutem eſſe à Deo verè, & voluntate beneplaciti intentam, ſed ſigni ſolum.

3. Sed, quidquid de horum mente ſit, quæ ſi intentioni veræ, ac beneplaciti Dei ergà reprobatum etiam ſalutem aduerſatur ab omnibus iam reiectatur, & refellitur, parumque ſcripturis, & Patribus conſonat, immò multum aduerſatur, (vt videre eſt citata q. 3. à cert. 2. per totam) quare & parum eſt in fide tuta, ex eo autem quod Deus ex vera & beneplaciti intentione ſalutis omnium etiam reproborum his de ſufficientibus ſolum mediis ad ſalutem prouideat, cum eiuſmodi intentio eam de mediis ad ſalutem reproborum præparationem, & prouidentiam antecedens efficax eſſe non poſſit, vt potè effectu carens, quod efficaci de ſe Dei voluntati, & intentioni repugnat: atque alia ex parte prouidentia ergà ſalutem reproborum libera obiectiuè ſiue de cauſis & effectibus liberis apertè ſit: fit planum atque vno ſolum gradu remotius fidei dogmata concernens ad prouidentiam omnem liberam obiectiuè vt ſic intentionem efficacem finis ex quo de mediis prouidetur ad finem intentum efficacem eſſe non debere,

4. A

4. A ratione probatur ſecundò : quia eo intentio inefficax à pura complacentia differt, quod hæc nullatenus inductiua ſit ad agendum aliquid, vt id, de quo quis complacet, obtineatur : quia ſupponit eſſentia ſua obiectum, de quo complacentia eſt, obtentum : ergo quidquid inductiuum eſt alicuius rei ſeu medij ad finem obtinendum eſt eius intentio, ſeu deſiderium : ergo ad prouidentiam liberam obiectiuè vniuerſim, ſeu electionem mediorum ſolum ſufficientium ad finem liberè à nobis obtinendum cauſandam, ſeu apponendam ſatis eſt deſiderium & intentio finis illius inefficax, probatur : quia omnis voluntas inductiua de ſe volentis ad aliquid agendum, vt res volita obtineatur, eſt eius rei deſiderium, ſeu intentio potens de ſe volentem inducere ad aliud aliquid eligendum, vt finis obtineatur intentus. Sed intentio inefficax finis liberè à nobis obtinendi eſt voluntas de ſe inductiua volentis ad agendum aliquid, vt ille finis obtineatur : quia medium ſufficiens aliquid procul dubio eſt, vt obtineatur finis ille : ergò intentio ſolum inefficax finis potens de ſe eſt inducere, ac mouere volentem ad electionem medij ſufficientis, ſeu, quod idem eſt, alicuius conducentis, vt finis obtineatur, ac ſubindè cauſandi prouidentiam obiectiuè liberam de mediis ſufficientib. ad finem liberè à nobis obtinendum, quæ eiuſmodi electione completur : ergò ad id efficax intentio non requiritur : quia abſque aliquo requiſito ex parte actus primi ad aliquid agendum, nihil poteſt eſſe abſolutè potens ad aliud agendum. Concluſio hæc amplius roboratur ex probatione ſecunda.

CERTAMEN II.

Concluſio ſecunda.

1. Dicendum eſt ſecundò : Neque ad prouidentiam obiectiuè liberam de mediis efficacibus ad finis liberi conſecutionem, & quibus illum Deus de facto obtineat, efficax intentio prærequiritur. Habet aduerſarios : Lutherum apud Roffenſem art. 16. ſic fatum. *Nobis ad inferna ſpectantibus apparent res arbitrariæ ; ſed ad ſuperna ſpectantibus omnia ſunt neceſſaria : quia non ſicut nos, ſed, ſicut ille vult, ita videmus, facimus, patimur omnes, & omnia.* Caluinum 2. de liber. arbitr. *quæ fortuita maxime videntur ea dicimus fieri neceſſariò, non ſuapte natura : ſed quoniam æternum, & ſtabile Dei conſilium in eis gubernandis regnat.* Habet tamen concluſio noſtra Patrinos Doctores omnes, quos citauimus controu. 4. de volunt. d. 6. quæſt. 2. pro ſententia noſtra negantes, poſſibilitatem adhuc præfinitionum diuinarum de creatis actibus liberis, etiam regulatarum, concernentiumque ſcientiam mediam de eorum conditionata futuritione. Ex aliis verò, qui regulatas per eiuſmodi ſcientiam cum noſtro Soario admittunt, requiri tamen ad prouidentiam mediorum efficacium, quibus actus, ſeu finis noſter de facto, & infallibiliter obtineatur, cum eodem plerique negant ; tametſi in quæſtione de facto, atque in ſpecie prouidentiæ huius de mediis efficacibus, prædeſtinatione ſcilicet, eorum nonnulli intentionem efficacem ſalutis prædeſtinatorum omnium ſemper de facto antecedere prædeſtinationem putent ; alij verò ſolum ſalutis æternæ non omnium, ſed aliquorum eximiè prædeſtinatorum, in quibus alij plures, alij pauciores, & hos, vel illos, pro cuiuſque opinantium præconcepta de eorum meritis, & ſanctitatis excellentia, æſtimatione, & in ipſos deuotione, & in primis Deiparam Virginem recenſent : vt controu. 7. de prædeſtinat. videbimus.

2. Huic igitur concluſioni ſecundæ neganti neceſſitatem intentionis efficacis erga finem & prouidentiam de mediis efficacibus finem obtenturis. Dominicani ſolum recentiores, qui Deum, non niſi decretis de ſe efficacibus, & prædeterminatiuis de actibus liberarum cauſarum agere cum ipſis poſſe tuentur aduerſarij ſunt. Nam Doctores etiam alij, qui ad perfectionem prouidentiæ omnis ſpectare aiunt finem intentum obtinere, cum electionem mediorum efficacium ad finem intentum in omni prouidentia obiectiuè libera eſſe debere concedatur, tametſi ex efficaci de ſe intentione eiuſmodi electio, ac ſubindè prouidentia non proueniat, ſed ex inefficaci ſatis ad ſuum intentum habebunt. Probatur primo concluſio intentio efficax effectus, ſeu finis cuiuſvis liberè à creatura habendi, & obtinendi pugnat inuincibiliter cum effectus, ſeu finis illius, & cauſæ creatæ effecturæ, & obtenturæ libertate : Ergò ſuo obiecto contradicit, ac proindè eſt impoſſibilis : aſt nihil impoſſibile poteſt reuera ex parte cauſæ præcedere ad realem aliquem effectum : ſiquidem, vt reuera præcedat debet eſſe in rebus, atque eſſe poſſibile : ergò intentio efficax effectus, ſeu finis liberi creaturæ, nequit præcedere, ac requiri ex parte cauſæ ad electionem & prouidentiam obiectiuè liberam de mediis efficacibus. Antecedens primum abundè monſtratum à nobis eſt controu. 4. de volunt. d. 6. qu. 2. ex quo inoffenſo conſequentiæ fluunt.

3. Probatur ſecundò : quia, etſi præfinitio, & intentio efficax effectus creati liberi cum eius libertate, ſuoque proinde obiecto, ac ſecum non repugnaret : non repugnat tamen ex intentione inefficaci atq; citra efficaciam, præſertim tota, qua poteſt, ſerietate ſeria, media efficacia, & effectum intentum obtentura eligi, & de eis ad eum ita ſeriò, etſi inefficaciter intentum finem ex ea intentione prouideri : ergo intentio efficax eius effectus non requiritur ad electionem de mediis efficacibus, & prouidentiam obiectiuè liberam de ipſis ad effectum intentum obtinendum. Conſequentia eſt certa : quia nihil requiritur ad aliquid, quod ſine illo obtineri non repugnat, ſeu poteſt abſque ipſo obtineri. Antecedens probatur : quia, etſi intentio efficax effectus liberi, non ſolum inducat, & moueat intendentem, ſed determinet etiam ad media efficacia ad finem facto obtinendum eligenda, non obindè repugnat ab intentione eiuſdem effectus inefficaci, ſeria tamen, præſertim tota ſerietate, qua intendi ſerio effectus ab intendente, deſiderarique poteſt, moueri intendentem ad efficacis medij electionem, vt patet : imò in eo, qui primæ noſtræ concluſioni aduerſabantur errabant : quod intentio finis, quæ ad media efficacia eligenda, & apponenda, vt finis de facto obtineretur, ſeria, & vera intentione eſſe non poteſt, ſed ſolum ſigni.

4. Probatur vlterius, & vrgentius antecedens, ac ſimul tertio noſtra hæc ſecunda concluſio. Quia vis motiua intentionis finis liberi ſeriæ tota ſerietate, qua intendens illum deſiderare poteſt, non ſolum mouet, ſed (quod amplius eſt) determinat intendentem ad electionem medij efficacis, quo de facto liber ille effectus obtineatur : atqui intentio inefficax abſolutè effectus liberi, & citra efficaciam intrinſecam reſpectu eius effectus, poteſt eſſe intentio ſeria tota ſerietate, qua Deus intendens poteſt effectum illum deſiderare ergò poteſt intentio abſolutè inefficax effectus liberi, nec efficaciam reſpectu illius pertingens non ſolum mouere, ſed & determinare Deum intendentem, vt media efficacia, quibus de facto effectus ille obtineatur, eligat, & apponat. Maior videtur perſpicua. Nam intentio ſeria effectus liberi tota ſerietate, qua intendens poteſt illum deſiderare, determinat intendentem Deum ad agendum ex parte ſua quidquid poſſit vt finis obtineatur : alioqui non illum intendet tota ſerietate, qua poteſt : cum poſſit illum ita intendere, vt nihil, quod poſſit, vt illum obtineat omittat : at Deus intendens effectum liberum poteſt ex parte ſua eligere, & apponere media efficacia ad effectum liberum intentum : ergò intentio illa Dei effectus liberi ſeria tota ſerietate, qua Deus illum deſiderare poteſt, non mouet ſolum ſed determinat Deum ad illa media eligenda, & apponenda.

5. Minor probatio videtur fors pleriſque difficilior : quia nihil aliud efficacia intentionis communiter cenſetur, quamvis determinandi ſeipſa intendentem efficaciter finem ad electionem mediorum efficacium, quibus intentus finis de facto obtineatur. Hinc præfinitores Soariſtæ præfinitionem conſenſus liberi noſtri non repugnare contendunt huius libertati : quia non repugnat determinatio antecedens voluntatis diuinæ ad electionem medij efficacis, non de ſe, ſed ſolum extrinſecus, cuius ratione connectatur mediatè ſolum, & extrinſecus præfinitio cum conſenſu præfinito. Cum autem medij eius intrinſeca connexio cum conſenſu præfinito determinatè

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

non ſit ſed diſiunctim cum illo, vel eius omiſſione, nequit præfinitio magis eius libertati officere quam medium illud efficax, quod eius libertati, in ſtata nobis doctrina, non obeſt, cum non ſua, & per ſeipsā immediatè, ſed medij illius connexione mediatéque antecedenter connectatur. Hoc robuſtiſſimum Præfinitorum illorum fundamentum, & ab aduerſantibus argumentis ab euerſione libertatis tutiſſimum præſidium ac euaſio ſubtilior, & plauſibilior quæ ægre ab aduerſariis præcludatur, & expugnetur: quia cum Præfinitoribus hiſce tantundem in intentione finis efficaciam, nihilque amplius valere; ac vim determinandi ſeipſa intendentem ad mediorum efficaciam electionem exiſtimant.

6. Cæterum iudicium, ſeu apprehenſio hæc, de identitate adæquata reali formali efficaciæ intentionis cum vi eius determinandi ſeipſa intendentem ad electionem mediorum efficacium, ſatis à nobis reiecta eſt quantumvis ſit communis controu. 4. de volunt. d. 6. q. 2. vbi oſtendi poſſe determinationem intendentis ad media efficacia, ad finem in eius intentione diuina, non abſolute efficaci, ſiue abſque intrinſeca efficacia reſpectu finis reperiri; quamvis nequeat (vt verè nequit) dari intentionis efficaciam abſque ea determinatione: idque præſtiti detectione æquiuocationis, quam continet Præfinitorum memorata doctrina, & ſolutio, mediationem medij, vt agat præfinitio efficax conſenſum præfinitum, cum mediatione eius medij, vt cum eo connectatur confundens; cum tamen præfinitio conſenſus ſeipſa cum illo ex prędicato intrinſecæ ſuæ efficaciæ connectatur. Ex quibus ita ſummatim recenſitis probatur apertè minor. Omnis intentio, aut deſiderium efficax finis, ſeu effectus cuiuſvis habet ex prædicato intrinſecæ ſuæ efficaciæ intrinſecam, & eſſentialem connexionem cum fine, & effectu intento, & deſiderato, (vt ibi probatum eſt, & patet de ſe: quia efficacem intentionem Dei eſſe, & effectu carere repugnat) aſt vis determinatiua, ſeu antecedens determinatio intendentis ad electionem mediorum efficacium ad finem, ſeu effectum, quam per ſe, & intrinſecè ſolam intentio finis habeat, non continet connexionem cum effectu, ſeu fine intento, ſed ſolum cum electione & appoſitione mediorum efficacium: ergò citrà efficaciam, ac proinde abſolute inefficax intentio finis, ſeù effectus liberi, poteſt, non ſolum mouere ſed determinare intendentem ad mediorum efficacium electionem; ſi tamen tota ſerietate, qua poteſt citrà libertatis alienæ determinationem, effectus liberi intentio ſit: tunc enim determinatur intendens Deus ad agendum, quantum ex parte ſua, & penes ipſum eſt, vt effectus liber obtineatur: quare, & ad eligendum, & apponendum medium efficax, quod ſuæ eſt poteſtatis.

7. Et quidem, cum duo à Deo, eiuſque intentione determinari (admiſſa præfinitionis noſtrorum actuum liberorum poſſibilitate) efficaciter poſſint: & mediorum efficacium electio extrinſecùs & de ſe indifferentium, & conſenſus liber creaturæ: cur nequeat determinatio voluntatis diuinæ efficaciam reſpectu electionis mediorum habere, ibique, quoad intrinſecam efficaciam ſiſtere, nec vlterius ad conſenſum liberum creaturæ tranſgredi, tametſi extrinſecus ratione mediorum efficacium, ad quorum abſolutam electionem, & ſubindè appoſitionem, quibus de facto neceſſitatem conſequenti conſenſus abſolutè erit, ad ipſum conſenſum non progredi nequeat?

Maxime cum determinatio conſenſus liberi noſtri in voluntate diuina ſit determinatio voluntatis alias liberæ alienæ; determinatio verò ad electionem mediorum efficacium ad finem intentum, ſit determinatio voluntatis alias liberæ propriæ, nequeat autem ratio adhuc apparens aſſignari: cur Deus non poſſit intentione, & voluntate libera ſua antecedenter determinari ad agendum, totum, quod ſuæ libertatis, & poteſtatis ſolius adæquatè eſt; quin determinet, quod eſt etiam alienæ poteſtatis & libertatis. Huc, & firmius, & aptius facit doctrina illa Præfinitorum de præfinitionis connexione intrinſeca, & immediata cum electione medij efficacis, non autem cum conſenſu præfinito, niſi mediata, & extrinſeca ſolum, ratione connexionis medij efficacis, quæ in prædicato determinationis ſolum ad electionem medij efficacis ſiſtat: in quo cum efficacia intrinſeca intentionis reſpectu conſenſus non contineatur, nulla efficaciæ intrinſecæ, reſpectu conſenſus intenti, quæ ab illa intentione abeſt, cum huius libertate repugnantiæ vmbra apparet.

8. Si vero præfinitiones actuum noſtrorum (adhuc Soariſtæ mediam ſcientiam concernentes, & facie ſaltem benignæ) non admittantur: poſſe Deum intentione finis ſeu effectus liberi tota ſerietate, qua intendi ab ipſo poteſt, intenti ad medij efficacis electionem antecedenter determinari; quin determinet antecedenter conſenſus liberi abſolutam exiſtentiam (cuius libertatem eiuſmodi antecedente determinatione diuina funditùs euerti cum reliquis negantibus præfinitionis noſtrorum actuum poſſibilitatem merito iudicamus) æqua facilitate probatur: in ea quippe opinione intentio illa Dei determinans de ſe Deum ad electionem medij efficacis eſt determinatio ex parte obiecti, ſiue ad effectum & obiectum poſſibile: determinatio verò à Deo eiuſque intentione conſenſus, ſeu actus noſtri, qui liber nobis maneat, eſt determinatio effectus, ſeu obiecti repugnantis: quare hàc repugnante determinatio illa perſtabit poſſibilis. Maneat ergò firma, & conſtans deinceps minoris illius veritas: poſſe nimirum intentionem Dei finis, ſeu effectus liberi creati ſeriam tota ſerietate, qua ille à Deo intendi poteſt, quæ citra efficacem, ac proindè inefficax abſolute ſit, non ſolum mouere, ſed determinare antecedenter Deum ad medij efficacis electionem: quare nec ad eam ělectionem & prouidentiam obiectiuè liberam de mediis efficacibus, quæ eiuſmodi electione completur, efficax intentio Dei finis, ſeu effectus creati liberi (tametſi non repugnaret) prærequiritur, nec debet præcedere.

9. Egi autem paulo fuſius de minoris probatione: quia eius veritas non adeo erat communiter nota: imò ex iis, quæ in noſtris intentionibus ad mediorum omnium, quæ poſſimus, ſecuriora, & certiora, vt de facto finem obtineamus determinantibus inuenitur, falſa prorſus videbatur, cum ad ea media eligenda determinari antecedenter, neque eueniat, neque, niſi ex efficaci finis intentione poſſimus. Eſt autem diſcrimen: quia intentio efficax noſtra, cum ſuo obiecto, & effectu intento eſſentia ſua non connectitur cum fruſtrabilis eſſentia ſua ſit, poteſtque ſine illa ipſa efficacia intentionis eius ſubſiſtere; quod aliter in diuinæ intentionis efficacia euenit, quæ eſſentia ſua cum ſuo obiecto, & intento fine, & effectu connectitur, atque infruſtrabilis de ſe eſt, quin abſque illo pro duratione, pro qua efficaciter intentus eſt, perſtare poſſit: tum etiam quia cum effectus extrinſecus ab altera cauſa dependens penes intendentem eiuſque poteſtatem abſolute non ſit, nequit intentionis conatus, efficaciaque intentionis creatæ finis alicuius extrinſeci, & à cauſis aliis dependentis adeſſe, quam intentio de ſe afferens antecedentem determinationem intendentis ad agendum ex parte ſua, quantum poteſt, vt finem de facto obtineat, & quam poſſit certiſſima, & ſecuriſſima media ad illum obtinendum eligat, & apponat: nec vlterius creatæ intentionis efficacia, Deo in omnibus ſubordinata, & à cauſis aliis creatis plerumque in effectu intento extrinſeco obtinendo dependens, ad effectus extrinſeci intenti determinationem, phyſicamque, & eſſentialem cum ipſo connexionem poteſt pertingere; ſicut perfectiſſima efficacia intentionis diuinæ ratione eſſentialis ſuæ infruſtrabilitatis intrinſecam habere cum fine intento, & eſſentialem connexionem quam cum nequeat cum fine, & effectu libero noſtro, ſalua eius & noſtra libertate habere: reſpectu ſolum agendi, quantum ad ſeriò tota ſerietate, qua poteſt, intentum finem, ſeu effectum liberum ex parte ſua, ac proindè ad medij efficacis electionem, dignam voluntate diuina efficaciam habet, atque antecedentem determinationem ſortitur,

CERTAM

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

CERTAMEN III.

Vlterius , delicatiuſque examen qualitatis præuiæ intentionis prouidentiæ liberæ obiectiue.

1. DVplicem de mediis ad finem liberum præintentum prouidentiam obiectiuè liberam præcedentibus concluſionibus diſtinximus : alteram , quæ de mediis ſufficientibus ſit: alteram vero de mediis efficacibus, & quibus de facto intentus effectus, & finis liber obtineatur. Cum autem vtrique prouidentiæ veram, ſeriamque intentionem finis liberi debere neceſſario præire ; atque intentionis diuinæ ſerietas , & quaſi intentio , & conatus, minor , maiorque affectiuè pro Dei libito eſſe poſſit , vt vidimus : quantæ ſerietatis intentio ſit , quæ alterum debeat , poſſitque præcedere minutius , non tamen ſcrupulatim examinandum hic , & ſubtilius eſt : quod , non intra curioſitatem , ſuperfluámque , & Theologo viro indignam diſputationem fors manebit ; ſed ad rei Theologicæ vtilitatem , & diuinæ prædeſtinationis , gratiam Dei , & beneficentiam maiorem dignoſcendam ſuo loco vlterius progredietur: & de ſerietatis magnitudine (citra abſolutam , vt diximus) reſpectu finis liberi , requiſita , & poſſibili in intentione præuia prouidentiæ obiectiuè liberè de mediis ſufficientibus facilior eſt ex dictis reſolutio.

2. Dico primò : intentio finis liberi ſeria ſumma, & tota ſerietate , qua Deus poteſt illum intendere : nequit præcedere prouidentiam liberam de mediis ſufficientibus ſolum ad finem liberum intentum obtinendum. Cum dico *liberi ſolum* , non excludo inter media aliquot media efficacia ad intermedium , qui intentus ad ea finis liber non eſt , vel ex quo finis ille infallibiliter obtineatur : ſiquidem , etſi ad actum efficax medium ſit , reſpectu tamen finis intenti efficaciam , nec medium , nec actus ille habet ſi immediatum ad finem obtinendum , ſeu actum , quem infallibiliter finis ſequetur , ſit ſufficiens ſolum : vt in reprobis nonnullis diu iuſtis , ob vnum mortale damnatis. Probatur facile concluſio : intentio finis liberi ſeria , tota ſerietate , quæ illum Deus poteſt intendere ipſum determinat ad agendum ex parte ſua , quidquid poteſt , vt finis intentus liber de facto obtineatur : at dum non eſt eius electio & prouidentia de mediis efficacibus , ſed ſolum ſufficientibus non agit , qua tum ex parte ſua poteſt , vt de facto finis liber intentus obtineatur : ergo nec electio nec prouidentia illa de mediis ſufficientibus ſolum eſt , neque ex intentione eſſe poteſt ſeria ſummè , & tota ſerietate qua Deus poteſt illum finem liberum intendere.

3. Dico ſecundo : Ad eandem prouidentiam obiectiuè liberam de mediis ſufficientibus ſolum ad finem intentum intentio ſeria finis vltra minimum ſerietatis non requiritur vt præcedat ; aſt poteſt quæ magis , & multo amplioris ſerietatis habeat , prouidentiæ præire. Prima concluſionis pars probatur : quia eo ipſo quod abſolutè intentio finis ſeria , verumque eius deſiderium ſit , eſt actiua, & inductiua intendentis ad aliquid ex parte ſua agendum, & apponendum ad finem intentum, alioqui non ſeria intentio , verumque finis deſiderium ; ſed pura complacentia foret : ſed intentio finis ſeria minimo ſerietatis ſeria intentio illius , verumque deſiderium abſolutè eſt : ergo eſt inductiua, ſeù poteſt de ſe inducere intendentem ad aliquid agendum conducens ſaltem abſolutè ad finem intentum , tametſi non ad agendum, quod maximè ad illum finem conducat : eiuſmodi autem eſt medium abſolutè ſufficiens : ergo ad hoc à Deo eligendum , & prouidendum intentio abſolutè ſeria , minimo etiam ſerietatis, ſufficit, nec magis ſeria requiritur, vt electionem , & prouidentiam de mediis ſolum ſufficientibus præcedat.

4. Poteſt autem intentio amplioris minimo ſerietatis eam prouidentiam antecedere (dummodo ſummum ſerietatis non pertingat iuxta dicta concluſion. 1.) vt ſecunda parte concluſionis dicebatur. Ratio eſt : quia ex intentione , non ſummè ſeria , non determinatur Deus antecedenter ad electionem medij efficacis , ſed manet liberè ad electionem efficacis vel ſufficientis ad finem præintentum : ergò intentio amplioris ſerietatis minimo poteſt præire electioni , & prouidentiæ medij ſolum ſufficientis ad finem per ipſam intentum. Probatur ſecundò : qua maioris ſerietatis minimo Deum ſalutem Reproborum intendere , teſtatur ipſe frequentiſſimè expreſſe , & per parabolas , ac ſimilitudines , & affectibus doloris vehementis de eorum perditione , & aliis , quæ vidimus , & expendimus controuerſia quarta de voluntate d. 4. quæſtione tertia à certamine tertio. Ni enim maiori minimo ſerietatis conatu , & intentione ſeria Deus Reproborum ſalutem intenderet , ac deſideraret à veritate deſiderij ſui multum excedens : atque per mendacium , & ſimulationem deſiderij illius , & intentionis ſuæ magnitudinem , & vehementiam nobis commendaſſet : quod eſt impoſſibile. Prouidentia autem ſalutis Reproborum de mediis ſolum ſufficientibus ad ipſam eſt : ergo prouidentia de iis ſolum mediis ex multum ſeria intentione finis poteſt procedere.

5. Quo autem magnitudo ſerietatis citra ſummum poſſit pertingere in intentione , ex qua de mediis ſolum ſufficientibus ad finem intentum prouideatur , deſignare noſtræ facultatis , & prudentiæ non eſt. Id tamen ſolum prudenter aſſerere poſſumus : ad gradum ſerietatatis , quæ verſus , & circa circum , & prope ſummum ſerietatis , non phyſice ſolum , ſed & moraliter non poſſe pertingere intentionem , quæ ſolum de mediis ſufficientibus ad finem intentum prouideat : & hæc ſit circa ſerietatis magnitudinem quam poteſt pertingere intentio antecedens prouidentiam obiectiuè liberam de mediis ſolum ſufficientibus , tertia & poſtrema concluſio probatur : quia , tametſi intentio finis, quæ affectiuè ſummum ſerietatis , quaſi phyſicè in Deo non pertingit , & claudit , non determinet affectiuè , & quaſi phyſice Deum ad electionem , & prouidentiam de mediis ſolum efficacibus , & quibus præintentus ab eo finis liber de facto infallibiliter , ac certò obtineatur : aſt intentio , quæ circa circum , & propè ſummum ſerietatis moraliter pertingat : moraliter etiam pertingit vim motiuam , ac de ſe inducentem ſumma affectiua , & quaſi phyſica ſerietate intendentem finem illum liberum. Atqui ſumma hæc affectiua : & quaſi phyſica ſerietas , & intenſio intentionis Dei finis liberi ; affectiuè , & quaſi phyſicè , Deum determinat ad electionem medij efficacis ad illum finem : Ergo intentio ſeria , quæ circa circum , & prope ſummum ſerietatis illius effectiue , & quaſi phyſicè moraliter ſit , moraliter Deum ad electionem , & prouidentiam medij efficacis determinabit , ac proinde ex illa procedere , poſſeve procedere ad electionem , & prouidentiam medij ſolum ſufficientis prudenter aſſeri abſolutè nequit ; etſi metaphyſice loquendo aſſeri poſſit. Quia , licet moralis ſolum impoſſibilitas electionis , & prouidentiæ de mediis ſolum ſufficientibus ex determinatione intentionis illius ſolum morali ad electionem , & prouidentiam de mediis efficacibus , non reddat electionem , & prouidentiam de mediis ſolum ſufficientibus metaphyſice, & prorſus abſolute impoſſibilem : aſt adeo reddit illam difficilem , vt moraliter impoſſibilis debita , & communi tam iuris, quàm hominum æſtimatione meritò habeatur : vixque , & rarò ſuperabilis : prudentiæ autem iudicium de rerum poſſibilitate ex vix, raróque non auetm mora liter, poſſibilibus eſſe non poteſt.

6. Dico quartò : Intentio ſummè , vel circa circum , ac prope ſeria (citra efficaciam tamen , & abſolutè inefficax ſeu non efficax de ſe ſe , & ſecundum intrinſecum ſui) poteſt ad prouidentiam obiectiuè liberam de mediis efficacibus ad finem intentum præcedere ; non tamen requiritur vt præcedat. Prima concluſionis pars probata ſatis eſt ex dictis certamine ſecundo , præſertim a numero ſexto , & nuper num. 5

ex,

ex quibus conſtat altero modo ſeriam intentionem affe-ctiuè, quaſi phyſicè altero vero ſeriam intenſionem moraliter determinare, (nec ſolum vtcunque inducere) abſolutè poſſe Deum intendentem finem liberum ad electionem, & prouidentiam obiectiuè liberam de mediis efficacibus ad finem intentum: quare, & poſſe hanc ex illa intentione eſſe: immò & eſſe neceſſario Quod autem à Deo ſeria intentio finis liberi ad eam electionem, & prouidentiam non prærequiratur (vt ſecunda parte concluſionis dicebamus) probatur: quia minor longè intenſio, & ſerietas intenſionis requiritur, vt intendens ex illa de mediis efficacibus ad finem intentum liberum eligere, & prouidere poſſit, quam vt debeat: Ergò, vt ita eligat, & prouideat Deus de mediis efficacibus ad finem liberum intentum non prærequiritur intentio ſummè, vel propè ſummum affectiuè, quaſi phyſicè, intenſa, & ſeria liberi finis illius. Patet conſequentia: quia alioqui idem ipſum prærequireretur quaſi phyſicæ intentionis & ſerietatis in intentione, vt moueret, ac mouere poſſet intendentem ad electionem, & prouidentiam de mediis efficacibus ad finem intentum; atque, vt poſſet mouere, ac moueret neceſſariò ad eiuſmodi electionem, & prouidentiam de mediis efficacibus ad illum finem liberum intentum, quod falſum eſt, fors repugnans.

7. Confirmatur: Nam ita frigidè intendiſſe Deum omnium, & ſingulorum, Reproborum ſalutem (cum adeo ardens ſalutis omnium, etiam pereuntium, & Reproborum deſiderium ſuum teſtetur iuxtà dicta) vt vi intentionis illius, aliquibus ſaltem eorum (quorum potuit ſalutem ardentius adhuc deſiderare, ac veroſimiliter de facto deſiderauit ardentius) de mediis efficacibus ad ſalutem eligere, ac prouidere non potuerit, verò mihi ſimile non eſt: immò verò cenſeo intentionem ſalutis, ex qua Reprobis ſingulis, & omnibus de mediis ſolum ſufficientibus prouidit, ſufficientem vim motiuam, ſeu inductiuam, etſi non determinatiuam, ad electionem mediorum efficacium habuiſſe. Quo enim pacto vehemens adeo Dei intentio, & deſiderium ſalutis ardens, atque adeo vt in ſcripturis venditatur, eſſe poſſet, quod ipſum non ſolum ad electionem; & prouidentiam de mediis efficacibus ad ſalutem non induxit (vt potuit non inducere de facto, quia liberum eum, nullatenuſque phyſice, aut moraliter ad medij efficacis electionem, & prouidentiam determinatum relinquit, vt nuper dicebamus) ſed neque inducere Deum ad illam potuit? intentionis quippe vehementia, & deſiderij ardor, tametſi non ſummus, vel prope ſummus cum excluſione potentiæ motiuæ ad electionem, & prouidentiam de medio efficaci manifeſtè repugnat: immò verò Catholicæ contra Hæreticos Theologiæ non exiguus labor fuit huius intentionis de ſalute Reproborum, ac deſiderium ardens abſolute à ſcriptura, & Patribus aſſertum cum negatione, & defectu electionis, & prouidentiæ diuinæ de mediis efficacibus, quibus de facto ſalutem Reprobi conſequerentur concordare: nedum cum defectu virtutis motiuæ ad eam electionem, & prouidentiam, cuius concordiæ citato loco è controuerſia quarta de voluntate, & hic certamine ſecundo à numero quinto, & hoc 3. principium poſuimus, fuſius huius difficultatis ſolutioni extendendum atque explicandum controu. 8. de reprobatione, vbi eius difficultatis exequendæ, & exarmandæ propria eſt ſedes.

8. Denique examinandum hic reſtat, an intentio minimæ ſerietatis requiſitæ, vt abſolutæ ſeria intentio finis liberi ſit, vim, & inductiuam virtutem de ſe ſe habeat, vt poſſit ita intendentem mouere ad medij etiam efficacis electionem, quo de facto finis obtineatur: ac ſubindè non ſolum ſummè, vel propè ſummum ſeria intentio, ſed nec ardens, & quaſi intenſa ſupra minimum ſerietatis ad prouidentiam obiectiue liberam de mediis efficacibus ſit ſatis. Quo ſuper dico quinto: Intentio minimum ſerietatis habens requiſitum, vt ſeria abſolutè ſit, non habet de ſe. & in ſe vim, & poteſtatem ad inducendum Deum intendentem ad electionem mediorum efficacium, ſed ſufficientium ſolum: ac proindè ad prouidentiam obiectiuè liberam de mediis efficacibus ardentiorem prærequiritur. Ratio eſt: quia deſiderij, & intentionis minima ſerietas eſt, quæ ſufficit ad deſiderij, ſeu intentionis finis alicuius veritatem, ſiue, vt vera abſolutè, ac non ficta, ſeù ſigni intentio, ſeù beneplaciti ſit, in eo obiecto complacentia pura: ad hoc autem ſatis habet, ſi affectus voluntatis obiecti illius, ſeù finis ſit, & actiuus, ſeu potens de ſe inducere deſiderantem, ſeu intendentem finem ad aliquid ex parte ſua, &, quod penes ipſum eſt, conducens abſolutè, vt finis intentus obtineat apponendum, vt ſupra oſtendimus: ex eo verò, quod finis intentio actiua ſit; potenſque de ſe inducere Deum intendentem ad electionem medij ſolum ſufficientis ad finis conſequutionem, tametſi inductiua non ſit ad medij efficacis electionem, eſt actiua, & potens de ſe inducere intendentem ad agendum aliquid ex parte ſua, & quod penes ipſum eſt ad finis conſecutionem: ergo vera, & ſeria finis intentio, minimo ſerietatis ad id requiſito, non eſt de ſe potens inducere Deum ad electionem medij efficacis ad finem intentum; ſed minimo ſerietatis ardentior, & quaſi phyſice intenſior requiritur. Ea vero libertatem contradictionis eligendi, vel non eligendi media ſufficientia relinquet, & contrarietatis hoc, vel illud ex pluribus ſufficientibus de ſe intendenti faciens; non autem de ſe, atque ex ſe ipſa eligendi efficax præ ſufficienti, vel ſufficiens præ efficaci. Porro quæ pro neceſſitate efficaciæ intentionis ad omnem prouidentiam: quare & ad obiectiuè liberam prærequiſitæ opponi poſſunt commodius diluentur quæſtione ſequenti certamine ſecundo. Omnia enim æquiuocationi, prauæque intelligentiæ aliquot teſtimoniorum ex Patribus, & ſcholaſticis exceptorum innituntur, quorum mens certam 1. aperietur.

QVÆSTIO II.

De ſubjecto Prouidentiæ.

DE ſubiecto non autem obiecto Prouidentiæ agimus. Nam eius obiectum ea omnia continet, quæ ſcientia dirigens, & electio diuina prouidentiam conſtituentes attingunt. Subiectum autem id ſolum, cui de mediis ad præfixum ipſi finem prouidetur.

CERTAMEN I.

De Prouidentiæ vniuerſim acceptæ ſubjecto.

1. VT difficultatis hac ſuper re ſcopus percipiatur, expedire prius oportet, quæ ſub titulo præfixo diſputatione digna non ſint, ſed præſuppponi ab omnibus debeant. Nempè quidquid produci, eſſeque in ſe non repugnat ſubiectum prouidenti eſſe poſſe. Etenim poſſibilibus omnibus, ac ſingulis poſſe Deum cum ea velit producere, produxeritve ſuum cuique finem præfigere, atque ipſi de mediis, vel ſufficientibus (ſi res cui prouidetur, & finis liber ipſi ſit) vel efficacibus certum de ſe eſt. Maxime cum certum, atque euidens ſit, nihil Deum, niſi ordinate ad finem aliquem poſſe producere: quia alias non, vt rationale agens, & in eo genere præſtantiſſimum poſſet operari, quod repugnat: vnde, & repugnat creatum aliquid poſſe à Deo creari ſeu produci, ac non ex aliquo fine, ad quem proinde ipſi de mediis poſſit à Deo prouideri: quare in ipſa rerum creatarum poſſibilitate poſſe eſſe ſubiectum *cui* diuinæ prouidentiæ imbibitum eſt, vel

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

vel ſaltim eam metaphyſicè immediatè conſequitur, vt de eo quæſtio, aut difficultas eſſe non poſſit. Hoc tamen tam ex parte creaturæ, quam prouidentiæ totum intra poſſibilitatem eſt: nempe ſubiecti poſſibilis reſpectu, & relatè ad prouidentiam poſſibilem quæ ipſi à Deo poſſit impendi: difficultas autem eſt. An creatura, pro eo præciſiuæ poſſibilitatis ſtatu, priuſquam ad exiſtentiæ ſtatum extrahatur, actualis prouidentiæ ſubiectum *cui* Deus de mediis ad finem aliquem, ad quam illam velit pro poſteriori producere obtinendum eſſe poſſit? Inde enim: an rerum creatio, ſeu prima productio inter effectus proprios prouidentiæ ſit recenſenda? definiendum poſt modum erit.

2. Dicendum nobis eſt: Prouidentiæ ſubiectum, *cui* ſcilicet de mediis ad præfixum ipſi finem per ipſam exercitè à Deo prouidetur, non poſſe eſſe creaturas pro ſtatu poſſibilitatis præciſæ ſed vt ſubiectum *cui* prouidentiæ ſint ipſarum exiſtentiam abſolutam requiri, ac præſupponi. Hæc eſt expreſſa Scripturæ (me iudice) Patrum, & Sancti Thomæ ſententia: in quam poſt multas concluſiones, vt eam cum oppoſita ſententia componeret (quam aliorum Patrum eſſe putabat) tandem venit Ruiz noſter d. 4. ſectione quinta, concluſione 5. pro ea referens Alexand. prima parte, quæſtione 26. m. 7. articulo 1. Albertum, quæſtione 67. m. 4. articulo 1. particul. 4. Durandum in 1. d. 39. quæſt. 3. num. 6. Soarium 3. de attributis capite 10. numero 2. & 3. atque æſtimo ab Scholaſticis reliquis indiſputatam ſupponi: quibus aduerſatur Herize noſter d. 22. capite ſeptimo, n. 55. vbi decretum rei productiuum ad eius prouidentiam aduocari poſſe ait: de facto vero adaocatum negat, non ſatis firma ratione. Probatur primo lôcis ſcripturæ omnibus, quibus d. 1. Dei erga creata prouidentiam abſolutè, & vniuerſim, & ſpeciatim erga omnia, & ſingula imperfecta, & perfectiſſima bona, & mala, viliſſima & ſordidiſſima, nobiliſſima, & excellentiſſima probabamus: eis quippe omnibus de iam factis, & exiſtentibus ſolum creaturis eſt ſermo, & Dei de illis prouidentia, & cura prædicatur: ſufficiat nunc duo repetere. Vnum ex Sapient. 14. *Tu autem Pater prouidentia ab initio* (quo ſcilicet vniuerſim conditum à te eſt) *cuncta gubernas*: in cunctis autem abſolute talibus ea ſolum, quæ aliquid abſolute ſunt numerantur. Dicitur autem gubernatio Deo immanens, & externe actiua ſeu prouidentia de iam mundo facto eſſe, non quod Deo ab æterno non adfuerit, ſed vt de factis eſſe oſtendatur, & capite ſexto, dicebatur. *Puſillum & magnum ipſe fecit: & æqualiter eſt illi cura de omnibus*, quæ fecit; nimirum alia plura ex ſcriptura, & Patrum ad eius loca interpretatione producemus quæſtione quarta, certam. 1. à num. 6. vbi primam rei productionem non eſſe effectum prouidentiæ rei ipſi tanquam ſubiecto *cui* à Deo impenſe probabimus.

3. Nemeſius de facultatibus animæ capite 42. ſub med. *Non idem eſt prouidentia, quod creatio* (creandi decretum) *Nam creationis eſt recte efficere quæ fiunt; prouidentiæ conſulere iis, quæ facta ſunt*: quæ ſæpe non ſolum inter ſe ſe apud hos, ſed ſuppoſito, & ſubiecto realiter differre ait: vt alius ſit, qui faciat, alius qui factis conſulat; & prouideat. Vnde ritè, rectéque à ſe diſputari de prouidentia, ſeu procuratione rerum, qua à ſe iam factis Deus conſulit, ſeorſim à tractatu de creaturis, qua eas condidit, rectitudine. Damaſcenus 2. de fide capite 29. init. *Prouidentia eſt voluntas, per quam omnia, quæ ſunt, conuenientem gubernationem ſuſcipiunt*: pende, *quæ ſunt*. Quod non habent, quæ necdum ſunt, ſed poſſunt præcisè eſſe: ſubinferius. *Deus igitur eſt, qui eſt factor, & prouiſor, & factiua eius virtus, & contentiua, & prouiſiua bona ipſius voluntas eſt*. Quibus rerum effectionem, virtutemque factiuam, virtuti prouiſiuæ, & prouidentiæ, vt quid ab eis diuerſum præcedere, ſupponique expreſſit Confirmant id ipſum Patres plures, inde probantes Dei de creatis prouidentiam, quod ea ipſe condiderit; atque inde eorum curam, & gubernationem ſuſcipere ipſe, neque aliis committere debuerit: quo diſcurſu abſolutam rerum creationem, & exiſtentiam abſolutam earum à Deo, titulum, & vrgentiſſimum motiuum ipſi fuiſſe, vt earum curam ſuſciperet, atque eis conſuleret, ac prouideret, apertè docent. Nihil autem ad ſeipſum, vt titulus, & motiuum, vt ſit, poteſt abſolutè præſupponi. Hoc diſcurſu vtuntur Ambroſius primo officior. capite 13. & 1. Corinth. primo, Cyrill. 5. Theſauri capite ſecundo, verſ. fin. Aliique Patres à nobis recitati d. prima de prouidentia erga res creatas demonſtranda.

4. Eſt item expreſſa, vt dixi Sancti Thomæ ſententia. Nam prima parte quæſtione 65. agit de opere creationis, poſtea vero quæſtione 105. de opere gubernationis, vti adæquatè diſtincto: gubernatio autem rerum adæquatum prouidentiæ obiectum eſt: quare, & hanc à decreto creandi rem, cui à Deo per eam prouidetur diuerſam adæquatè eſſe, ipſumque, & rei ſubinde exiſtentiam abſolutam ſupponere, conſequens in Sancti Thomæ doctrina eſt expreſſe, vel ſuppoſitum, vel aſſertum: clarius autem quæſtione quinta de veritate articulo primo, ad nonum ait. *Prouidentia differt ab arte diuina, & diſpoſitione: quia ars diuina dicitur reſpectu productionis, ſed diſpoſitio* (quæ totum obiectum prouidentiæ, gubernatioque externa eſt) *reſpectu ordinis productorum; Prouidentia autem dicit ordinem in finem artificiati*. Nempe per mediorum ad illum conſequendum præparatam, Deo internam, & immanentem diſpoſitionem, quæ externam illam pro obiecto, & effectu habet: ac proinde artefacti abſolutam exiſtentiam, & abſolutam ex arte illa effectionem ſupponit: clarius adhuc in primo ad Rom. lect. 3. de prædeſtinatione, (prouidentiæ ſpecie) ait: *Non dici prædeſtinari, quod fit, ſed quod iam factum eſt*. Hæc ſunt eius. *Poteſt aliquis de futura re, ſeu operatione dupliciter diſponere, vno modo, quantum ad ipſam rei conſtitutionem, ſicut artifex diſponit facere domum: Alio modo, quantum ad vſum, & gubernationem rei, & ad hanc ſecundam prædiſpoſitionem pertinet prædeſtinatio*: Conſonat 3. parte, quæſtione prima, articulo tertio ad 4. docens: *Prædeſtinationem ſupponere præuiſam ſubſtantiam prædeſtinati*: Quare, & ſubſtantiæ eius abſolutam exiſtentiam, quæ ad præuiſionem illam neceſſario ſupponitur. Non poteſt autem aliundè prædeſtinatio abſolutam prædeſtinati ſubſtantiam, & exiſtentiam neceſſario ſupponere, niſi, quia prouidentia eſt, & interna. Deóque immanens præparatio mediorum in finem: nam, quod media, & finis, huius, vel illius conditionis ſint, id præſtare, aut exigere in hac ſpecie prouidentiæ, ſcilicet prædeſtinatione haud quaquam poſſunt. Nequit ergo de S. Thom. pro hac concluſ. ſuffragio dubitari.

8. Probatur à ratione concluſio. Primo: quia prouidentia eſt cura, & gubernatio, atque immanens Deo, & æterna diſpoſitio, & ordinatio rerum: at diſpoſitio, gubernatio, &c. ſupponit abſolute ſubditos gubernandos, & res, de quibus diſponendum, & cura de aliquo fucipienda illum abſolute aliquem, de quo, pro quo cura ſuſcipitur. Sed creata pro ſtatu poſſibilitatis præciſiuæ aliquid abſolute, ſiue abſolutum aliquid, non ſunt: ergo nec ſubiecta apta curæ diuinæ, atque immanentis, & æternæ gubernationis diſpoſitionis, & ordinationis, ſiue prouidentiæ diuinæ: ergo hanc debet pręcedere abſoluta exiſtentia creaturæ, cui, ſeu, de qua prouidendum à Deo eſt. Confirmatur: externa gubernatio, diſpoſitio, & ordinatio rei per media in finem, ſiue naturalem, ſiue ſupernaturalem ipſi à Deo præfixum ſupponit procul dubio rem ordinandam, diſponendamque per ea media in finem: ergo, & electio eorum mediorum, quibus ita gubernatur, diſponitur, & ordinatur: quare, & prouidentia, quæ hac electione completur, rei, quæ per ipſam ita gubernatur ordinatur, atque diſponitur abſolutam exiſtentiam ſupponit; alioqui, & externa illa ordinatio poſſet exiſtentiæ rei, cui de eo ordine, diſpoſitione, & gubernatione externa prouidetur, abſolutè pręcedere, contra id, quod in antecedente ſupponitur. Dices gubernatione Reipublicæ per leges, & ſtatuta gubernari Rempublicam, eiuſque partes, & priuatos homines, non ſolum, qui ſunt, ſed qui poſtea erunt, necdumque exiſtunt: quare falſum eſſe vtriuſque argumenti antece-

dens. Reſpondetur ſubiectum *cui*, cuiuſque bono eis legibus prouidetur eſſe Rempublicam: quæ eadem his priuatis hominibus deficientibus, & illis ſuccedentibus perſeuerat moraliter, & omnium æſtimatione. Sed quid, inquies, ſi ante abſolutam Reipublicæ aut communitatis fundationem leges, & ſtatuta à fundatore ferantur (vt fieri conſueuit) pro eius bono? Reſpondeo: eam eſſe conditionatam ex parte obiecti de bono communitatis, ſi fuerit, prouidentiam, quæ quovſque communitas abſolute ſit in abſolutam prouidentiam tranſire nequit. Diſputamus autem de prouidentia Dei, etiam ex parte obiecti, abſoluta, de conditionata enim ex parte obiecti, admiſſa voluntatis Dei ex parte obiecti conditionatæ poſſibilitate, nulla poteſt eſſe difficultas quin de nondum abſolutè exiſtentibus conditionata prouidentia tanquam de ſubiectis *cui* poſſit haberi.

6. Probatur ſecundò ex noſtris principiis: quia prouidentia & cura Dei de rebus quibuſque, tanquam ſubiectis *cui* eſſentia ſua eſt cura, & prouidentia affectiua de eorum bono: ac proinde quæ complacentiam abſolutam in rei illius, entitatiua ſaltem, bonitate, vel claudat, vel ſupponat: nulli enim rei affectu vllo, ſiue complacentiæ, ſiue deſiderij, velle bonum poſſumus, vt ipſi bonum eſt, niſi ex complacentia in eius aliqua bonitate, qua nobis id, cui illud volumus, placet. Atqui in re, ſeu de re poſſibili præciſiuè pro ſtatu illo, Deus nec habet, nec habere poteſt complacentiam vllam: ergò nec de illa vt ſubiecto *cui* & cuius bonum, quà eius bonum, deſideret & prouideat poteſt habere prouidentiam. Minorem probaui fusè controu. 4. de volunt. d. 2. q. 2. cert. 3. num. 3. vbi oſtendi: Deum affectu complacentiæ, nec libero, nec neceſſario in res poſſibiles pro eo ſtatu ferri: quia pro ſtatu illo præcisè nullam habent abſolutè bonitatem, ſicuti neque entitatem, ſed ſolum habere poſſunt: quod ſatis non eſt, vt actu abſolutè amentur, & placeant, ſed ſolum, vt poſſint amari, pro ſtatu abſolutæ exiſtentiæ, deſiderio, vt eam habeant, & complacentia cum habuerunt; ibi obiectiones ſolui, hic ideò non repetendas.

CERTAMEN II.

Occurritur obiectionibus.

1. DIces aduenturo hoſpiti parari domum, & cibaria ab amico, vt eum digno apparatu, digna menſa & conuiuio excipiat. Si autem dicas aduenturum hoſpitem abſolutæ exiſtentiæ, & bonitatis eſſe, ob quam amico, à quo ipſi hoſpitium accuratè paratur, placere abſolutè poteſt, & abſolutè placet: ex eaque complacentia abſoluta amicus ea hoſpitij commoda ipſi vult parare, atque abſolutè diſponit, quod ſecus poſſibilibus pro ſtatu poſſibilitatis, ſiue, qua poſſibilibus præcisè contingit, quia neque entitatis, neque bonitatis, quare neque amabilitatis quidquam pro eo ſtatu, &, qua poſſibilia præcisè, abſolute habent, qua Deo placere abſolutè primum poſſint, ab eoque ex ipſorum complacentia bona alia ipſis deſiderari, ac prouideri vt nuper dicebamus: Si inquam, hæc dicas, non ſatisfacies difficultati: vt ſequentes inſtantiæ ſuadebunt. Primò enim: ſicuti nondum præſenti ſecundum locum, & durationem abſolutè, & affectu, & effectu media ad ipſius bonum, & honoris, & voluptatis, diſponuntur, non ſatis apparet adhuc, cur nondum præſenti ſecundùm entitatem rei nequeant ab eius beneficentiſſimo conditore, & affectu, & effectu commoda anticipato diſponi? immò verò ita à Deo factum in vniuerſi huius ſtructura, vt nondum exiſtenti homini illud omni rerum neceſſariarum ſupellectili inſtrueret, non ad vitæ noſtræ neceſſitatibus ſolum, ſed commodis, & voluptatibus, honeſtis prouideret docte obſeruauit Philo Hebræ. de mundi opificio, ex quo interpretes: vt meritò Seneca de Dei inde erga hominum genus benefica prouidentia dixerit. *Non neceſſitatibus tantummodo noſtris prouiſum eſt: vſque in delitias amamur.* Decreto inſuper incarnationis, quod prius decreto de abſoluta exiſtentia hominum omnium (in Scotiſtarum & Soariſtarum ſententia) vel ſaltem plurium, iuxta Doctores reliquos, cunctis hominibus de reparationis remedio, ac medio conſequendæ ſalutis prouiſum à Deo fuit: ergò exiſtentia abſoluta non ſupponitur ex parte ſubiecti *cui*, vt ipſi prouideatur, ordineturque per Dei prouidentiam ad finis ei præſtituti conſecutionem.

2. Sed primum à paritate abſentiæ localis, & temperandæ ad abſentiam abſolutæ entitatis & exiſtentiæ ſubiecti, *cui* prouidetur diſiectum eſt proxime, & clarè ex peculiari noſtro principio. Vnde, & ſecundæ obiectioni facile reſpondetur: prouidentiam mundum, eiuſque ornatum, & delicias anticipaſſe temporarie homini, poſt tempore, non autem natura, & exiſtentia poſterius aduenturo: ſed huius potius pro ſua duratione abſolutam exiſtentiam à Deo præuiſam prius natura fuiſſe, vt ipſi de commoda, ac delitioſa domo poſterius natura prouideretur. Ad vrgentiorem obiectionem reſpondetur: incarnatione omnium ſaluti à Deo prouiſum de reparationis remedio, & medio ſalutis, abſolutè quidem quoad medij, & remedij intrinſecum valorem, & virtutem omnium, poſſibilium etiam reparationi, & ſaluti ſufficientem & vltra, abſolutè verò, quoad intrinſecum prouidentia, iis ſolum, quorum exiſtentia abſoluta anterior præuiſa decreto incarnationis occaſio fuit: & quaſi natura præceſſit: nondum autem exiſtentibus ſolum fuit obiectiue conditionata de remedio, & medio ſalutis prouidentia, ſi forent pro naturæ poſteriori. vt ſæpè Pharmacopola, dum de remedio febricitanti abſolute prouidet, amplius multo, quàm ægro illi opus ſit, et eſſe poſſit pharmaci parat, ſi forte alij in ſimilem morbum incidant: quorum ſimul de morbi remedio, ac ſalutis prouidet medio: conditionata vero reſpectu horum prouidentia, non abſoluta eſt.

3. Duo alia objici contra noſtram concluſionem poſſunt, quæ Ruiz ſupra num. 8. & 9. attigit pro ſua concluſione 3. & 4. Nam prouidentia abſolutè talis eſt immanens præparatio modiorum rei attributorum ad finem commodum, & fælicitatem ipſius: ſed decreto creationis rerum parantur à Deo media ad finem, & fælicitatem ipſarum: ſiquidem per creationem rebus naturales facultates, & inclinationes ad propria commoda inditæ ipſis à Deo & concreatæ ſunt: ergo ante rerum abſolutam exiſtentiam prouidentia Dei præcedit: quare prouidentia nequit ſupponere rei abſolutam exiſtentiam, quam res ex prouidentia decreto ipſius creatiuo incluſam ſupponit. Reſpondetur decreto creatiuo facultates, & inclinationes à re diſtinctas ad ſuum commodum, & fœlicitatem nuſquam creata recipere à Deo, ſed decreto alio, quod creationis decretum, & effectum præſupponat. Siquidem res accidentia, & facultates ſuas reipſa prius natura debet præcedere. Concreatæ vero & congenitæ rei facultates illæ dicuntur, non natura, ſed duratione: quia, ex quo primum abſolute ſunt, & exiſtunt res, eis facultatibus à Deo donantur: intrinſece identificatæ vero rebus potentiæ, & facultates (cuiuſmodi animæ facultates eſſe diximus) ſecundum ſe ſolum ſumptæ aptitudines, & capacitates ſolum, non autem media ad finem conſequendum proprie ſunt, & nominantur: media enim proprie ſunt, quæ verè, & propriè inter rem, finemque ipſi, vel naturaliter, ſupernaturaliter præfixum, conſequendum intercedunt, nec ſolum ad eum cumque conducunt, facultates verò, ſiue merè paſſiuæ, ſiue actiuæ etiam, rei creatæ identificatæ, tametſi ad finem ipſi à Deo præſtitutum conſequendum altervtro, vel vtroque etiam genere conducant, inter rem tamen ipſam, & finis conſequutionem intercedere, ac mediare nequeunt: quare nec earum cum re ipſa creatiua voluntas materialiter adhuc (volebat Ruiz concluſione tertia, numero ſeptimo,) prouidentia de mediis rei prouiſis ad finis conſecutionem eſſe poteſt: neque prouidentia decreto rei creatiuo præcedere, hocve, & ſubinde rei creatio, ex præſuppoſita prioritate naturæ moueri, ac prouenire, vt contendit Ruiz concluſione 4. num. 9.

4. Alterum

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

4. Alterum obiici poteſt contra noſtram, & communem concluſionem, quod pro ſua quarta concluſione, numero illo nono attigit Ruiz: etenim (inquit) ea ratione Deus mundum creauit, vt homines aliquot prædeſtinare vellet, alios vero reprobare: & Sanctum Petrum, & Paulum creauit, vt eos prædeſtinaret: ergo creatio rerum ex prouidentia mouetur, & procedit pro naturæ priori præcedente. Mala illatio: ſiquidem oppoſitum ex antecedenti infertur: in quo, *vt prædeſtinaret* mundum creatum, ac ſimiliter Petrum ex fine prædeſtinationis aſſerit: finis autem, cuius intenti aſſecutio & abſoluta exiſtentia decreto creatiuo mundi, vel Petri, eſt prouidentia prædeſtinatiua, ſeu prædeſtinatio. Ergo huius abſoluta exiſtentia, nequit decretum creationis mundi, vel Petri quaſi natura præcedere; vt ad ea moueat. Patet: nam finis pro ſigno, & priori naturæ, quo deſideratur, & intenditur abſolutè non eſt: quare nec mouet, *quia eſt*; ſed mouet finaliter, ac intenditur, & deſideratur, vt ſit. Aduette etiam quod intenditur pro exemplo primo nihil contra noſtram concluſionem deuincere: in eo quippe exemplò (vt intenta ab hoc Doctore conſequentia probaretur obtineret) ſolum probat productiuum, ſeu creatiuum decretiuum rei vnius poſſe eſſe prouidentiam reſpectu rei alterius, cui eo creatiuo decreto rei alterius prouideatur, quodque ſit ſubiectum *cui* prouidentiæ in eo decreto de abſoluta creatione, & exiſtentia rei illius incluſæ. Quod, nec nos, nec ſanus Theologus poteſt negare: nam decretum abſolutè electiuum, & productiuum medij (quod res alia procul dubio eſt à ſubiecto *cui* prouidentiæ, ſeu cui per ipſam prouidetur) ad huius prouidentiam ſpectare apertiſſimum eſt.

QVÆSTIO III.

An, quove pacto prouidentia ſemper finem intentum aſſequatur?

Titulo ipſo præfixo ſatis quæſtionis, & difficultatis Scopus proponitur? tametſi ſub illo ſpeciales difficultates lateant ſeorſim, hac etiam quæſtione, examinandæ.

CERTAMEN I.

Quo ſenſu diuina Prouidentia neceſſario effectum obtineat?

1. PRimo ita aliqui non pauci effectus ac finis intenti conſequutionem diuinæ prouidentiæ adnectunt vt id de ratione prouidentiæ Dei genericè ſumptæ eſſe putent: quare, & cuivis ſpeciali, & indiuiduæ prouidentiæ deberi: vt homini, & bruto animal, Petróque & Paulo hominem eſſe: ita cenſent illi omnes, quos pro neceſſitate intentionis efficacis finis ad mediorum electionem, & prouidentiam prærequiſitæ recenſebamus: efficax quippe omnis Dei voluntas de ſe, & ab intrinſeco infruſtrabilis eſt, atque adeo abſolutæ ſui obiecti exiſtentiæ, & effectioni connexa: expreſsè in terminis, neque illatiuè ſolum, hanc prouidentiæ ipſius ſecundum ſe, nec ſolum ratione intentionis præſuppoſitæ, connexionem cum finis aſſecutione docent: Caietan. prima parte, quæſtione 22. articulo primo, quæſtione 23. articulo ſexto, verſ. fin. Bañes, Ripa, Nazarius eadem quæſtione 22. articulo 1. ſed & ij voluntatem ſaluandi omnes homines præſertim Reprobos, veram, ſeu beneplaciti eſſe negant; ſolumque ſigni eſſe admittunt: quatenus media ad eam conſequendam hominibus vult, præparat, ac præſtat, ſiue de iis mediis prouidet. Cum autem prouiſiua mediorum voluntas cum eis, vt effectibus ſuis connectatur, nihilque aliud, vel de ſe, vel ex intentione præſuppoſita ſalutis, vt finem, ſeu obiectum volitum, vel præintentum reſpiciat, fit, vt ſemper, & neceſſario prouidentia effectum obtineat in horum ſententia, nec poſſit eo fruſtrari. Maxime: quia, vt animaduertebam; quæſtione prima, certamine primo, numero ſecundo. Doctores iſti, neque negabant, neque poterant negare media illa ad ſalutem hominum conducentia, etſi non determinantia, ex alio fine, quam ſalutis hominum à Deo verò intento eligi, & apponi: cum Deus rationale agens perfectiſſimum, nihil non ex fine aliquo poſſit operari; nec niſi ex finis intentione electione mediorum eſſe poſſit. Quod ſi intentionem ſalutis hominum veram ideo negant, quia in pluribus non obtinetur; finis alterius intentionem: ex qua media illa à Deo eliguntur, & prouidentur, & quamvis aliam, ex qua media à Deo eligantur, ac prouideantur efficacem, ac de ſe connexam, cum finis aſſecutione debere eſſe fatentur: vt conſtat ex dictis controu 4. de voluntate d. de affectibus proſequutionis Dei erga extrinſeca obiecta. Sententiæ huius fundamenta, à ratione debiliſſima ſunt: ab authoritate vero ſiniſtræ, & æquiuocæ teſtimoniorum aliquot intelligentiæ nituntur, vt ex dicendis conſtabit.

2. Dico primo cum Theologis reliquis. De ratione prouidentiæ, vt ſic vniuerſim & genericè ſumptæ, non eſt connexio cum abſoluta exiſtentia finis, & effectus intentio, ſiue aſſecutio ipſius. Probatur: implicat aliquid eſſe de ratione aliqua generica, quod communiter, & vniuerſaliter non ſit in omnibus & ſingulis ſpeciebus & indiuiduis ſub eo genere contentis, imò quod vni ex eis deficiat: atqui ſpeciei vni prouidentiæ obiectiuæ liberæ, ac omnibus eius indiuiduis deficit ratio connexionis intrinſecæ, vel de ſe ſe: vel ex præſuppoſita intentione & cum abſoluta exiſtentia, & aſſecutione finis, & effectus intenti: ergo eiuſmodi connexio, cum abſoluta exiſtentia, & aſſequutione finis intenti non eſt de ratione prouidentiæ genericè, & vniuerſaliter ſumptæ. Maior eſt per ſe, etiam puerulis logicis, nota. Conſequentia legitima. Minor probatur: quia nulla prouidentia obiectiuè libera connecti poteſt ratione intentionis efficacis, quam de ſe, & eſſentia ſua prærequirat, & ſupponat cum finis abſoluta exiſtentia & aſſequutione: tum quia ex efficacia intentionis finis, ſeu effectus liberi eius deſtrueretur libertas, nec prouidentia obiectiuè libera abſque contradictione eſſet: tum quia, etſi ſalua libertate obiecti intentio efficax finis, effectus liberi poſſet liberam obiectiuè prouidentiam antecedere, non tamen eam neceſſario antecederet, ſed eadem prouidentia ex inefficaci finis intentione haberi à Deo poſſet, vt quæſtione prima oſtendimus, ac proinde de ſe, & ab intrinſeco prouidentia illa cum intentione efficaci finis liberi, tanquam prærequiſito eſſentiali connexa non eſt. De ſe autem, & intimè prouidentia nec ratione mediorum de ſe indifferentium, quæ præparat, nec ſcientiæ mediæ quam includit nec ratione coniuncti ex vtraque connexa eſt cum abſoluta exiſtentia, & aſſequutione finis, ſeu effectus intenti vt videbimus d. 2. quæſtione ſecunda, certamino quinto, nec ſi connecteretur effectui ſeu fini, ad quem de mediis prouideretur ſeruaretur libertas, vt eadem quæſtione ponebamus ſæpe: Ergo de ſe, & ab intrinſeco ſui prouidentia obiectiuè libera non connectitur cum exiſtentia abſoluta, & aſſequutione finis, & effectus liberi intenti: vnde in omni prouidentia obiectiuè libera eam connexio cum abſoluta exiſtentia, & aſſequutione finis & effectus liberi de ſe, & ſecundum intrinſecum prouidentiæ illius deficit, vt minore ſyllogiſmi noſtri aſſumebamus.

4. Dixi autem de ſe, & ab intrinſeco ſui nullam prouidentiam obiectiuè liberam poſſe habere connexionem cum abſoluta exiſtentia, & aſſequutione finis,

& effectus liberi intenti: quia tameſi altera prouidentiæ obiectiuæ liberæ ſpecies, quæ eſt de mediis efficacibus ad finem obtinendum, fine, & effectu intento carere non poſſit, proinde, neque eius aſſequutione fruſtrari, id tamen de ſe, atque intrinſeca ſibi cum fine, & effectu intento phyſica connexione non habet, ſed extrinſecùs ſolum, & à connexione logica, quam futurum conditionate contingens purificata conditione cum abſoluta ſua exiſtentia, & futuritione habet, vt dicebamus d. 2. quæſtione ſecunda, certamine quinto, vbi multa ad concordiam certitudinis & infruſtrabilitatis prædeſtinationis cum prædeſtinati, atque operationum eius libertate à noſtro Molina fœliciſſimè ex Patribus, & Priſcis Theologis eruta atque illuſtrata poſuimus, Recentiorum & nodis expedita, & tenebris libera, priſtinoque ſuo ſplendori reſtituta: verum, etſi hæc in ſpecie prouidentiæ obiectiuè liberæ de mediis efficacibus non ita eſſent: in altera tamen ſpecie prouidentiæ obiectiue liberæ, quæ de mediis ſolum ſufficientibus apertè ex ratione, & iis, quibus de eis ſolum mediis ſufficientibus ad finem prouidetur (vt Reprobis ad ſalutem quam ea prouidentia non aſſequitur) certò minor illa probaretur, & diſcurſus ille teneret. Siquidem, quod in ſpecie hac prouidentiæ omnibuſque eius indiuiduis (necdum vni, quod ſatis erat) deficit, de ratione generis ſui non eſt, vt per ſe patet.

4. Dico ſecundo. De ratione totius prouidentiæ; ſiue coniuncti omnium ſimul ſumptarum ſpecierum prouidentiæ qua Deus habet de rebus eſt finis & effectus intenti aſſequutio, eſt omnium etiam Theologorum concluſio. Ratio eſt, quia nihil, quod fit, vel omittitur abſque voluntate Dei vel factiua, vel permiſſiua ob finem aliquem eſſe poteſt: ergò nihil in rebus fit, vel omittitur, quod non ſit à voluntate Dei factiua, vel permiſſiua illius ob aliquem finem: Ergo nihil in rebus fit, vel omittitur, quod ex aliqua Dei prouidentia non fiat, vel omittatur. Probatur conſequentia hæc: ſiquidem prouidentia Dei nihil aliud præter ſcientiam directiuam voluntatis diuinæ de medio ad finem apponendo, ſiue de faciendo actiue, vel permiſſiue aliquo ad finis alicuius conſequutionem includit præter hanc ipſam de aliquo agendo ad finem aliquem voluntatem: vt conſtat ex dictis diſputatione ſecunda: iam verò ſi nihil extra, & abſque aliqua Dei prouidentia poni in rebus poteſt, vel omitti: ergò, neque extra totum coniunctum prouidentiæ diuinæ ex omnibus ſpecialibus Dei prouidentiis, quaſi conflatum. Vnde rurſus: ergo tota prouidentia Dei, ita ex omnibus ſpecialibus Dei prouidentiis conflata ratione alicuius partis, ſeu ſpecialis prouidentiæ, qua conſtat, & conflatur aſſequetur ſemper, nec poterit non aſſequi finem, ſeu effectum intentum, vt concluſione hac noſtra, & communi aſſeritur.

5. Concluſionem, & rationem etiam, nobis dederunt Patres, & ex ipſis Sanctus Thomas, Aug. de Spiritu, & lit. cap. 33. verſ. med. *Infideles contra voluntatem Dei faciunt, cum eius Euangelio non credunt: nec ideo tamen eam vincunt; verum ſeipſos fraudant magno, & ſummo bono, maliſque pœnalibus implicant: experturi in ſuppliciis poteſtatem eius, cuius in donis miſericordiam contempſerunt, Ita voluntas Dei ſemper inuicta eſt: vinceretur autem, ſi non inueniret, quod de contemptoribus faceret, aut vllo modo poſſent euadere, quod de talibus ipſe conſtituit. Qui enim dicit, verbi gratia, volo, vt hi omnes ſerui mei operentur in vinea, & poſt laborem requieſcentes epulentur: ita, vt quiſquis eorum hoc noluerit, in priſtino ſemper molat: videtur quidem, quicunque contempſerit contra voluntatem Domini ſui facere: ſed tunc eam vincet, ſi & priſtinum contemnens effugerit: quod nullo modo fieri poteſt:* ac rurſus, *ideo eius voluntas inuicta eſt: quia Deus, ita vult, vt omnes ſalui fiant, vt etiam velit eos punire, ſi ipſi repugnent*, & capite 32. ſic conciliauerat negationem reſiſtentiæ à voluntate creata diuinæ cum reſiſtentia impiorum. Pſalmo 26. & Actor. 7. *ita enim facit contra voluntatem Dei iubentis, vt non euadat voluntatem eiuſdem punientis:* eiuſdem ſententia vulgatiſſima eſt, *de facientibus, quod non vult Deus, facit ipſe quod vult*: Eodem modo rem explicant Anſelmus 1. *Cur Deus homo?* capite 15. med. Gregorius Magnus 33. Moral. capite decimo alias 13. Iſidori 1. ſentent. capite ſecundo, aliique Patres edocti à Boëtio quarto de conſolatione proſ. quarta.

6. Id ipſum docet, vbiuis hac de re agit Sanctus Thomas, illis etiam locis, quibus primæ concluſioni noſtræ aduerſantes ipſum producunt, vt prima parte, quæſtione 22. articulo ſecundo, ad 1. vbi ait. *Cum omnes cauſæ particulares contineantur ſub vniuerſali cauſa, impoſſibile eſt aliquem effectum ordinem cauſæ vniuerſalis effugere*: omnem ſcilicet: quia alias cauſæ vniuerſalis Dei (qui non, niſi ex ordine ad finem aliquem operari aliquid poteſt) effectus non eſſet, ni ex ordine, & prouidentia eius ad finem aliquem obtinendum proueniret: quare nec Deus cauſa vniuerſalis omnium foret, & quæſtione ſexta de veritate, articulo primo corp. & articulo tertio corp. ſub init. idem docet, & explicat exemplo naturalis virtutis generatiuæ, quæ quandoque à fætu perfecto, in quem natura ſua ordinatus à Deo eſt, deficit, monſtrum, & fœtum defectuoſum producens, *Sed tamen ipſe defectus diuinitùs ordinatur ad aliquem finem: & ſic nihil poteſt deficere à generali fine prouidentiæ; quamuis quandoque deficiat ab aliquo particulari fine*: & prima parte, quæſtione 19. articulo ſexto dixit. *Cum igitur voluntas Dei ſit vniuerſalis cauſa omnium rerum, impoſſibile eſt quod diuina voluntas ſuum effectum non conſequatur. Vnde, quod recedere videtur à diuina voluntate ſecundum vnum ordinem* ſpecialis prouidentiæ, *relabitur in ipſam ſecundum alium*, prouidentiæ ſpecialis alterius. *Sicut peccator, qui, quantum eſt in ſe recedit à diuina voluntate peccando, incidit in ordinem diuinæ voluntatis, dum per eius iuſtitiam punitur.* Quam eandem recidentiam in alterius prouidentiæ ordinem eius, qui ab ordine vnius prouidentiæ recedit tradit etiam quæſtione 103. articulo ſexto corp. & conſonat his in 1. d. 40. quæſtione prima, articulo ſecundo vt conſtet, qua veritate, & Angelici Doctoris laude citati Dominicani Thomiſtæ numero primo, ob teſtimonium præcipue recitatum ex quæſtione 22. articulo ſecundo ad 1. quod pro ſecunda hac concluſione eſt, ſententiam retractaſſe dicant, quam nos concluſione prima cum communi Theologorum tradidimus.

7. Dico tertiò: De ratione prouidentiæ non eſſe aſſecutionem finis vniuerſalis gloriæ ſuæ oſtendendæ, & manifeſtandæ, qui omni Dei prouidentiæ ſpeciali communis & præintentus ſimul cum particulari cuiuſque ſpecialis prouidentiæ à pleriſque ex noſtris Recentioribus putatur: ac fuſius quam à reliquis à noſtro Ruiz citata d. 4. de prouidentia ſectione tertia, numero quinto traditur & explicatur; vt, ſcilicet, finis illius vniuerſalis intentio ſimul cum particulari prouidentiæ cuiuſque, quamque ex particularibus prouidentiis antecedat, & qui reſpectu finis illius vniuerſalis particulares prouidentiarum fines veluti media æque conducentia ad illum vniuerſalem obtinendum ſub diſiunctione à Deo amentur ac prouideantur. Hanc verò ſententiam ſuam expreſſam Sancti Thomæ arbitrantur præfati Recentiores verbis recitatis numero ſexto ex quæſtione ſexta de veritate articulo primo corp. & articulo 3. corp. ſub init. quibus conſonat 3. cont. gent. cap. 94. his verbis, *Aliquis defectus eſt præter intentionem particularis agentis, qui eſt ſecundum intentionem agentis vniuerſalis.* Sed neutrum teſtimonium amplius euincit, quam nihil deficere à generali fine vniuerſalis agentis Prouiſoris rerum: id eſt à toto fine ſiue omni fine, quem in omnibus; & ſingulis prouidentiis, quas omnium vniuerſalis prouiſor habere de rebus omnibus debet; tameſi à ſpeciali fine agentis particularis deficiat: quia non hunc ſolum finem particularem agens vniuerſale, & omnium Prouiſor Deus habere poteſt, & debet. Nec, quæ ex prima parte, quæſtione 22. articulo 2. ad 2. afferri ab his Recentioribus ſolent, intentum eorum probant;

ſed

ſed ſolum ſpecialem finem agentis, & Prouiſoris vniuerſi eſſe maius bonum vniuerſi, quod quandoque ex malorum, & naturalium, & moralium permiſſione, ac non impeditione reſultat.

8. His noſtris Recentioribus aduerſantur, & tertiæ huic noſtræ concluſioni fauent, Herize tractatu tertio citato d.21. capite vltimo, numero 24. Magnuſque Magiſter meus Didacus Daza manuſcripto de prouidentia d.1. §.quarto, quamvis prouidentia quavis æquiualenter ſaltem oſtenſionem potentiæ bonitatis, & miſericordiæ ſuæ, ac ſubinde, & gloriam ſuam Deum aſſequi fateantur prouidentia illa, in quam recidit, qui ab alia recedit. Hanc vero gloriam, etiam æquiualentem à Deo in ea prouidentia obtentam, intentam à Deo ante recedentiam ſubiecti abſolutam ab alia prouidentia negant, & bene; quamvis fundamentis, quæ nobis non ſatis probentur, vt certamine ſecundo videbimus: vbi de neceſſitate antecedentiæ finis particularis per eam prouidentiam, in quam recidit agetur, ac reliqua ad recidentiæ huis exactam intelligentiam tradentur. Nunc autem à capite vt aiunt tertiam noſtram concluſionem probo & aduerſam noſtrorum Recentiorum impugno: quia communis, & vniuerſaliter omnem Dei prouidentiam ſpecialem tranſcendens finis gloria ſua, vt ſua, eſſe non poteſt: nec ad aliam conſequendam, vt finem particulares fines ſpecialium omnium prouidentiarum Dei ordinari: tametſi ea prouidentiam omnem ſpecialem Dei in hoc vniuerſo ſequatur: Ergò, etſi hanc Deus in quavis ſua de creatis prouidentia aſſequatur: non aſſequetur finem vniuerſalem, & omni prouidentia ſua intentum: Conſequentia eſt ligitima, & euidens.

9. Antecedens probo; & primam eius partem primo: quia, & gloriam ſuam, qua ſuam Deus intendat, ac velit eam ex ſui complacentia atque vt ſibi commodam, & proficuam debet velle; quod implicat. Tum: quia non nobis, & noſtri gratia, ſed ſui, eam vellet, vnde omnis eius in nos gratia, & miſericordia à ſcriptura toties commendata abolebitur. Tum, quia omnis noſtra laus, ac Dei æſtimatio, gloria, & plauſus creaturarum, ipſis quidem bona, & honeſtiſſima, Dei eiuſque boni, & commodi refert nihil vt controuerſia quarta de voluntate oſtendebam. Secundam vero partem antecedentis probo, ac ſimul primam confirmo. Etenim, ſi finem hunc generalem gloriæ ſuæ Deus in omni ſua prouidentia intendit per iuſtitiæ in punitione peccatoris, vel miſericordæ in iuſti ſalute, oſtenſionem diſiunctim conſequendum, vel per quemvis alium finem particularem prouidentiæ ſpecialis cuiuſvis, iam fines particulares quos ſimul cum generali illo gloriæ ſuæ in omni prouidentia ſpeciali Dei admittebas, repellis. Si quidem particulares illi fines, quos appellas, non quidem fines, ſed media ad vniuerſalem illum gloriæ conſequendum ſunt: cum ipſi, ſicut reliqua in ordine quovis prouidentiæ cuiuſvis generalis illius gloriæ Dei gratia, amentur, ac fiant. Nec ſatis eſt, eos fines inter medios vocare: inter medij enim ad ditamentum finis eſſentiæ, & ſignificato contradicit: cum finis eſſentia ſua ſit. *Cuius gratia cætera fiant*: vt fuſiùs cum noſtro Vaſquez oſtendebam in phyſicis controuerſiis de cauſa fin. Secundò: claret inde; non noſtri gratia, & complacentia nobis omnibus prouiſurum, ſi ita nobis prouideret: impugnationes alias huius doctrinæ, & tertiæ noſtræ concluſionis confirmationes iam ſubdo in explicatione recidentiæ creaturæ decidentis ab ordine prouidentiæ vnius in ordinem prouidentiæ vlteriore, & exactiore, præſtanda certamine ſequenti.

CERTAMEN II.

Recidentiæ decidentis ab ordine vnius in ordinem prouidentiæ alterius vberior explicatio.

1. DEcidentis ab ordine prouidentiæ vnius obiectiuè liberæ in ordinem alterius recidentia dogma Theologicum eſt, ſatis ac ſæpè ab Auguſtino & Sancto Thoma expreſſum recitatis locis certamine primo, numero quinto, & ſexto, ſatiſque etiam, ac ſæpius, aliis licet vocibus, à ſcriptura traditum: & certè, ſi, tam ſcripturæ, quam Auguſtini, & reliquorum Patrum, & Sancti Thomæ verba debita attentione legerentur, nihil de hac recidentia vlterius diſputari oporteret; ſed tamen, cum memoratis noſtris Recentioribus duo adhuc ad exactam & plenam recidentiæ huius intelligentiam reſtant diſputanda. Primum: An prouidentia, eiuſque ordo, in quem recidit decidens ab ordine alterius abſolutè, eiùs ab ordine illius prouidentiæ caſum prioritate naturæ antecedat, ita vt electio auxilij ſufficientis pro male vſuro Reprobo ex intentione alicuius finis præintenti abſolute ante malum vſum Reprobi, lapſumque eius ab ordine miſericordis prouidentiæ de ipſius, & ob ipſius ſalutem continuato ordine, & filo vſque ad eius punitionem proueniat, & perueniat? non ſecus, ac ſi bono auxilij collati vſu ex intentione abſoluta ſalutis eiuſmodi vſum antecedente, & auxilij electio, & reliqua intermedia continuato prouidentiæ eiuſdem ab intentione ad obtentionem & executionem finis ordine procederent. Secundum: An intentio illa abſolutè antecedens prouidentiam, eiuſque ordinem, in quem recidit ab alia, eiuſque ordine decidens non abſoluta ſolum, ſed efficax eſſe debeat?

2. His ſuper memorati noſtri Recentiores affirmatiuè vtrique difficultati reſpondent; vt videre in ipſis eſt, & præſertim in Didaco Ruiz citata diſputatione quarta, ſectione tertia, numero quinto in eorum manuſcriptis etiam verſatiſſimo, & ipſorum hac in re ſequaci. Aiunt enim finem illum gloriæ Dei omnibus, & ſingulis ſpecialibus Dei prouidentiis communem, & vniuerſaliſſimum, atque neceſſario per varios particulares fines diſiunctim, & vagè (per hunc, ſcilicet, vel illum) obtinendum abſolutè, & efficaciter intentum ante lapſum peccatoris ab ordine prouidentiæ miſericordis eſſe; ſicuti, & ante bonum collati auxilij vſum abſolutum iuſti qui ab ordine miſericordis prouidentiæ non decidit. Quo fit, vt alteruter iuxta continuatum ordinem, & prouidentiam diſiunctiuam ante, & independenter à lapſu, vel adhæſione abſoluta alteri parti ordinis, & prouidentiæ illius diſiunctim habitæ, atque præordinatæ pergat, ac Deus præcipuum, & vniuerſaliſſimum gloriæ ſuæ finem obtineat. Contra vero Herize & Daza noſtri locis proximè citatis, nec intentionem illam, nec prouidentiam eiuſque ordinem ad finem gloriæ Dei per iuſtitiam punitiuam decidentis culpa ſua ab ordine prouidentiæ miſericordis efficacem, & abſolutam ante lapſum abſolutum eius antecedenter præcedere merito contendunt.

3. Sit ergo cum iiſdem prima concluſio. Abſolute efficax intentio prouidentiæ, eiuſque ordo prouidendorum mediorum ad abſolutam conſequutionem gloriæ ſuæ per oſtenſionem iuſtitiæ punitiuæ non eſt in Deo antecedens abſolutum lapſum peccatoris culpa ſua decidentis ab ordine miſericordis prouidentiæ diuinæ erga ipſum, eiuſque ſalutem. Probari ex dictis controuerſia 4. de volunt. d.4. memoratis hic quæſt.1. facile videtur: quia efficacia antecedens pugnat cum lapſu peccatoris, per culpam ſuam, ac ſubinde cum iuſtitia punitiua Dei, & abſoluta eius oſtenſione, & gloria Dei inde captanda: ergo & cum aſſecutione eius vniuerſaliſſimi finis gloriæ Dei, quæ ex efficacia antecedenti in-

tentionis, & prouidentiæ illius ante abſolutum lapſum peccatoris culpa ſua decidentis ab ordine miſericordis prouidentiæ de ipſius ſalute. Prima antecedentis pars probatur facile: quia efficacia intentionis, & prouidentiæ Dei antecedens natura lapſum peccatoris, abſolutam lapſus huius libertatem, & culpam aufert: ſublata vero culpa iuſta punitio redditur impoſſibilis: ac proinde iuſtitiæ diuinæ in lapſu illo puniendo oſtenſio & conſequenter gloria per iuſtitiæ diuinæ oſtenſionem captanda. Hoc contra antecedentem lapſui abſoluto abſolutam efficaciam intentionis, & prouidentiæ, in quam peccator recidit, ſatis non eſt: quia, cum lapſus peccatoris medium vnicum obtinendi finis non ſit: ſed eius etiam omiſſio, & negatio, ex intentionis illius efficacia de fine gloriæ ſuæ obtinendo per bonum, malumve gratiæ vſum, nequit voluntatis noſtræ ad vtrumvis vſum indifferens poteſtas, & libertas impediri: quare rationibus pro 2. concluſione ſubiiciendis, prima hæc poteſt ſolummodo probari.

4. Deo ſecundò: cum iiſdem Doctoribus. Decidens peccator prauo vſu auxilij ſufficientis ad ſalutem ipſius collati, non recidit in alium ordinem prouidentiæ pro naturæ priori ad ipſius lapſum ex intentione finis illius generaliſſimi gloriæ diuinæ antecedenter abſolute præparatum. ſed conditionate, ſolum, ſub conditione, ſcilicet, lapſus peccatoris per propriam culpam ab ordine prouidentiæ miſericordis erga eius ſalutem, ex huiuſque ſeria intentione, quarum vtraque, etſi ab intrinſeco inefficax, abſolute tamen ad lapſum, peccatoris, & deficientiam abſolutam ab eis antecedenter prioritate naturæ præcedat. Hanc ſolam conditionatam voluntatem abſolutè ex parte ſubiecti antecedentem puniendi homines, ſi prauo vſu gratiæ ſufficientis ab ordine miſericordis illius prouidentiæ ex abſoluta intentione ſalutis ipſorum ortæ culpa ſua labantur decidant, ac peccent, tradunt Auguſtinus, cæterique Patres, & Sanctus Thomas, qui recidentiæ in ordinem durioris prouidentiæ punitiuæ peccatoris per peccatum labentis ac decidentis ab ordine miſericordis alterius prouidentiæ de ipſius ſalute Authores cæteris Theologis extitere. Auguſtinus quippe certamine 1. numero quinto, primo loco recitatis à verbis illis, *qui enim dicit*, voluntatem, vt ſerui laborent prius, & requieſcant ſemper poſtea, abſolutam proponit: vt autem ſemper molant conditionatam ex parte obiecti, non autem prorſus abſolutam, vt *quiſquis eorum hoc noluerit* quod ipſum eſt, atque *ſiquis eorum hoc noluerit*, & 2. loco, *vt etiam velit eos punire, ſi ipſi repugnent*. Id ipſum continent verba Sancti Thomæ, tametſi non ita expreſſe.: & verba ipſa dogmatis huius: nimirum receſſus ab vno ordine prouidentiæ vnius, & relapſus in ordinem alium prouidentiæ alterius, probat non eſſe hominem antecedenter æque ordinatum abſolutè ad gloriam Dei conſequendam, ſiue per lapſum, & iuſtitiæ Dei oſtenſionem in eius ſupplicio, ſiue per gratiæ bonum vſum, & conſecutionem ſalutis, & miſericordiæ in bonitatis Dei oſtenſionem.

5. Si enim æque primo antecedenter per vtrumvis medium ſeu finem (vt hi aiunt) inter medium, ſubiectum, ſeu homo ad gloriam Dei ordinatus eſt, non recedit ab ordine præfixæ prouidentiæ ad illum finem alterutro medio, ſeu fine inter medio electo, vel oſtendendæ iuſtitiæ peccato admiſſo, vel vſu bono gratiæ Dei miſericordiæ, & bonitati oſtendendæ pro arbitrij proprij facta ipſi per Dei intentionem, & prouidentiam de mediis facultate inſeruiens: dummodo vtrumque medium ex ea intentione, & ea prouidentia diſiunctim ordinatum non omittat: vt exemplis quotidianis manifeſtum eſt: ſeruus enim, aut mandatarius aliquo miſſus, vt quidpiam agat, ſi ei à Domino, vel mandante diſiunctim, & æque ordinetur, vt hac, vel illa ex duplici (quæ adeſt) via pro libito eat, quacunque ex illis pergat à Domini, vel mandatis voluntate, & ordine non recedit, ni neutra perrexerit. Confirmatur: quia ea prouidentia, & ordinatione æque antecedente abſolute ad finem gloriæ Dei, ſiue per bonum vſum gratiæ, ſiue per malum diſiunctim, & peccatum, non magis recedet male vtens, & peccans, quam bene vtens: ſiquidem æque vterque alter vni ordini ex duobus diſiunctim, & antecedenter per Dei prouidentiam ad illum finem conſequendum poſitis adhæret, æquéque ab altero ordine recedit: atqui ſolus male vtens peccator recedere ab ordine prouidentiæ præſuppoſitæ, & abſolutè talis dicitur: ergo, quia ſola prouidentia de eius ſalute abſolutè, & abſolute talis lapſum abſolutum peccatoris quo recedit ab ordine prouidentiæ, antecedit, alia vero prouidentia punitiua, in quam recidit tandem, abſolutè talis ante abſolutum peccatum, & lapſum non eſt: ſed ad ſummum conditionata, ſi homo labatur, ac peccet, & quæ poſito abſolute lapſu in abſolutam, vel tranſeat, vel inducat.

6. Probatur vlterius noſtra concluſio: quia, ſi prouidentia, eiuſque ordo ad præintentum finem gloriæ Dei per oſtenſionem ſuæ iuſtitiæ in puniendis peccatis eſt abſoluta, & abſolute antecedens lapſum peccatoris, æque, ac bonum vſum gratiæ, non eſſet, cur Deus in ſcriptura, Patreſque paſſim ſcriptis ſuis commendarent ſeriam, ac impenſam Dei voluntatem de omnium etiam Reproborum ſalute, & quod eorum perditio, & punitio è Dei de ſe, & quatenus ex ipſo, eiuſque affectu eſt, non proueniat: ſed quaſi ab inuito, & nolente, vicemque ipſorum miſeriam dolente prauis eorum voluntatibus, & peccatis extorqueatur. Patet: quia ex ſe etiam, ſuaque voluntate abſoluta, necdum Reproborum peccatis exercitis eiuſque iuſtitiam cogentibus, antecedenter verè, ac proinde ſerio, vult in oſtenſionem ſuæ iuſtitiæ, & ad finem gloriæ ſuæ conſequendum iuſtam eorum punitionem: ſicuti voluntate ſua abſoluta vera, ſeriaque eorum vult ſalutem, & oſtenſionem gratiæ; & miſericordiæ ſuæ ad eundem finem gloriæ ſuæ obtinendum. Cur ergò velle eorum perditionem negabitur, immò eam abhorrere, dolere vehementer, niſi per circulationem, & illuſionem dicetur? vehemens autem à Deo voluntas, & deſiderium ſalutis eorum in Deo, & à Deo ipſo prædicatur, vt vidimus controuerſia quarta de voluntate d. 4. quæſtione tertia ferè per totam? ideo autem vera hæc ſunt; quia ſalutis voluntas, & prouidentia abſoluta ſola antecedens eſt bonum, prauumve vſum voluntatis creatæ; perditionis autem eorum non omnino abſoluta, ſed ex parte obiecti conditionata, ſi peccent, ſcilicet, vt ſummum antecedit: immò ex abſoluta illa ſalutis reproborum voluntate, & intentione ſufficientia ſecundum ſe auxilia vt ſæpe diximus donantur, efficacia vero non inde ſed ex Dei Dominio erga omnia ſua dona negantur: quod ſi hominum perditio à Deo antecedenter ad omnem lapſum, & peccatum eſſet cum eorum ſalute diſiunctim intenta, vel prouiſa, vt alterutro modo finis gloriæ Dei obtineretur, negatio auxilij efficacis è Dei voluntate punitiua poſitiuè eueniret: quod valde eſt abſurdum, vt controuerſia 8. videbimus: daturque à Deo auxilium ſufficiens, & inefficax, quia inefficax, inuida nimirum, & maligna voluntate.

7. Mitto rationem aliam noſtrorum Herize, & Deza: quod, ſcilicet, cogeretur Deus velle peccatum cum ex intentione gloriæ ſuæ capiendæ oſtenſione iuſtitiæ ſuæ peccatorum punitiuæ, quæ cum ſine peccato quod eſſentia ſua ſupponit eſſe nequeat, quidquid autem prius peccato eo ordine prouideretur; prouideretur vtique, qua vtile ad ſuæ iuſtitiæ punitiuæ oſtenſionem ad quam vtile ſolummodo eſt, quatenus vtile eſt ad peccatum, quo ſolum medio poteſt iuſtitiæ diuinæ oſtenſioni, indeque capiendæ Dei gloriæ inſeruire: quare nec aliter, vt ad hanc vtile amari, & prouideri à Deo poteſt, niſi vt vtile immediatius, & proximius ad peccatum eſt, quod proinde immediatius amore, & affectu illo prouiſiuo à Deo ametur. Hoc inquam pro concluſione noſtra hac ſecunda miſſum facit argumentum: quia, vt oſtendi controuerſia tertia de incarnat. atque hic rurſus oſtendam controuerſia ſeptima de prædeſtinatione, d. de eius effectibus contra præfatos Doctores, eorumque hac in re Doctorem Gabriëlem Vaſquez vbi permiſſionem peccati ex intentione pœnitentiæ, & humilitatis prædeſtinationis eſſe de facto, nec ſolum eſſe poſſe probabo, atque argumenti huius, quod æque contra

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

contra eam noſtram concluſionem militat, atque ab eiſdem Doctoribus inſtruitur, monſtrabo imbecillitatem. Præſtat nunc poſtremum ad plenam, abſolutiſſimamque rei præſentis intelligentiam examinandum An, ſcilicet, neceſſitas aſſequutionis finis alicuius à Deo intenti toti coniuncto ex omnibus ſpecialibus Dei prouidentiis ſolummodo conceſſam à nobis certamine primo, numero quarto, concluſione ſecunda, (& quam nulli ſeorſim prouidentiæ adhuc ad vniuerſalem finem gloriæ Dei obtinendum conuenire poſſe monſtrauimus hactenus) ex efficacitate, ſeù efficacia aliqua toti illi coniuncto ex ſpecialibus omnibus prouidentiis conflato intrinſeca ad aliquem ſaltem vage illarum finem obtinendum proueniat? Qua in re Ruiz noſter citata d. 4. ſectione tertia, numero tertio, concluſione tertia affirmatiuè reſpondet aſſerens; de ratione coniuncti illius omnium prouidentiarum eſſe efficaciam illam ad aliquem ſaltem prouidentiæ alicuius ex ipſis finem aſſequendum, ac proinde toti coniuncto illi intrinſecam efficacem eſſe, quod explicatius docet, numero 4.

8. Dico tertio: Nulla efficacia ad aliquem adhuc obiectiuè liberæ prouidentiæ alicuius vage, hunc vel illum finem, de facto, & abſolutè aſſequendum intrinſeca eſt toti illi prouidentiarum omnium diuinarum obiectiuè liberarum coniuncto: ac ſubindè ex intrinſeca eius efficacia, neceſſitas abſolute aſſequendi aliquem prouidentiæ alicuius ex ibi contentis finem minimè prouenit: eſt contra Ruiz probanda, non quidem ex euerſione libertatis operis, ſeu effectus liberi præuiſi, vt iuxta noſtra principia contra neceſſitatem, & efficaciam omnem antecedentem ad effectum quemvis liberum probandam aliquis putaret: id enim ſolum euenit cùm neceſſitas, & efficacia antecedens effectus alicuius determinati, & in indiuiduo eſt; non autem cum eſt effectus, ſeù actus alicuius diſiunctim, huius, vel illius: vt controuerſia ſexta, de Incarnatione d. 1. quæſtione tertia, certamine tertio oſtendebamus. Probatur ergo vnicè ratione, qua Ruiz ipſe immediatè numero quinto, ſecundam ſuam concluſionem probauerat, ac nos certamine primo, numero quarto, concluſionem eandem, ſecundam etiam noſtram, probauimus: ideò enim nequit non coniunctum illud omnium prouidentiarum aliquem finem ab aliqua ex prouidentiis in eo incluſis intentum aſſequi, & abſolute obtinere: quia quivis eget concurſu cauſæ vniuerſalis primæ ſcilicet Dei, rationabiliter ex fine, & prouidentia operantis, & media ad illum diſponentis: itaque neceſſitas hæc eſt intrinſeca, & paſſiua effectus, & indigentia diuinæ prouidentiæ, vt ſit, quia creatura eſt, & ſine Deo, eiuſque prouidentia aliqua eſſe ſubinde nequit: non autem eſt neceſſitas actiua alicuius prouidentiæ, à qua eſt, & cauſatur, nec coniuncti totius; quod ſolum ratione illius prouidentiæ hunc effectum, & finem aſſequetur de facto, & ratione alterius alterum; tametſi neuter actiua neceſſitate antecedenter ab ea, à qua procedit, atque abſolute eſt, neque à reliquo coniuncto, & in actu primo determinetur, vt fiat, atque abſolutè exiſtat.

8, Contra ſex concluſiones tota hac quæſtione à nobis poſitas, & fundatas nihil opponi poteſt, quod cuiuſvis probatione non diſiiciatur, atque euaneſcat, ſi à ratione agatur; idcircò rationes Caietani, Aluarez, & ſequacium contra primam noſtram concluſionem, certamine 1. memoratas à Ruiz noſtro certamine primo à numero 10. & diſiectas ſectione 4. à numero 7. ſeipſis collabentes omitto. Sed contra primam opponitur Boëtius 4. de conſolatione Proſa 6. poſt init. & circa medium, vbi ſi ſingularum rerum, etiam fortunæ, prouidentiam eſſe ait, formam immobilem, & ſtabilem, quæ eis immobilitatem, & ſtabilitatem, ac immutabilitatem præſtat, premitque *indeclinabilem cauſarum ordinem, qui res mutabiles, & alioqui temere fluituras, propria incommutabilitate coerceat.* Quibus ſimilia ſcribit. Nazianzenus orat. contra Iulian. aliquantum ab initio, & Eccleſia ſic orat. *Deus cuius prouidentia, in ſui diſpoſitione non fallitur.* Reſpondetur: his Patres, & Eccleſiam ſolum docere concluſionem noſtram ſecundam poſitam certamine de coniuncto omnium prouidentiarum ſpecialium, quæ in Deo ſunt: quod totum nihil creatum præterfugere poteſt: quia quidquid ab vnius prouidentiæ ordine decidit, ac recedit, recidit in ordinem alterius, vt explicuimus hactenus: ſicque nihil temerè fluctuat, caſuve, & fortuna extra Dei prouidentiam iactatur; ſed quidquid in rebus eſt, vel non eſt, intra prouidentiam continetur, ac proinde falli Deus non poteſt, nec Dei prouidentia. Boëtium huius ſententiæ, & locutionis Authorem audi, & ſe, & ipſam ita explicantem ſub eius proſæ finem. *Ordo enim quidam cuncta complectitur: vt quod ab aſſignata ordinis ratione deceſſerit licet in alium, tamen ordinem, relabatur: nequid in regno prouidentiæ liceat temeritati*: Opponitur definitio prouidentiæ à Damaſceno 2. de fide capite 69 initio à nobis recitata quæſtione ſecunda, certamine 1. numero tertio, vbi de exiſtentia neceſſaria ſubiecto *cui* prouidentiæ agere Damaſcenum, non autem de omnibus effectibus, & finibus intentis vidimus: & quidem, cum ipſe 3. de fide capite nono, verſ. finem primus poſt Chryſoſtomum voluntatem Dei antecedentem, & quantum ex ſe ipſo eſt, à conſequente diſtinxerit, vt varios prouidentiæ Dei modos explicaret: & demum Deum, *Præſertim, præcedenterque velle omnes ſaluari*: In prouidentiæ Dei modis enumeret: quem effectu, & ſine intento carere in pleriſque noſtrum ſciebat: quo pacto nullam ſpecialem prouidentiam eo carere negaret, omneſque, & ſingulas ſubinde, effectum, & finem intentum obtinere doceret? Quod autem ſub inferius definitioni illi ſubiunxit, noſque ibidem retulimus, eundem atque definitio ipſa, ſenſum continet. Nec refert hanc rationem poſtremis illis immediatè ſubiunxiſſe vt eorum veritatem probaret. *Omnia enim quæcunque voluit fecit: & voluntati eius nullus reſiſtit.* Solum enim probat *bonam Dei voluntatem eſſe omnium concentiuam, & prouiſiuam virtutem omnium*, vt dixerat, ac proinde nihil extra eam, atque prouidentiam totam omnia continentem, & prouidentem egredi poſſe (vt diximus ex Boëtio, & Nazianzeno) ac diuagari.

QVÆSTIO IV.

De prouidentiæ effectibus, & genere cauſalitatis ab ea in ipſos exercitæ.

PRouidentiæ cuiuſque ſpecialis Dei effectus ſingulatim recenſere, nedum examinare, & ſtatuere, inutilis, magnam partem, operæ eſſet, prolixæque, immò impoſſibilis: quare de aliquot eorum generibus agendum eſt, de quibus Doctorum communis conſenſus eſt vel dubitatio: quo autem genere cauſæ à prouidentia cauſentur ſtatuendum etiam hic eſt; ne quid ad prouidentiam ſpectans indiſputatum relinquatur.

CERTAM

CERTAMEN I.

Effectus prouidentiæ examinantur, ac ſtatuuntur.

1. HAc de re ſub titulo mediatæ, vel immediatæ operationis, conſeruationis, & gubernationis rerum per Dei prouidentiam egit noſter Ruiz latiſſimè diſputatione quinta, per duodecim oblongas ſectiones totas, quibus multa ſcripturæ, & Patrum eruditione, rationumque momentis pleraque diſcuſſit ac ſtatuit philoſophica, diſputationibus Theologicis ſupponenda potius, quam ex inſtituto examinanda, & ſtatuenda: in iis ſunt. Primò immediatus Dei concurſus ad creatarum rerum, & primam productionem, & conſeruationem, ſiue ſe ſolo, ſiue in ſecundarum cauſarum conſortio eas, vel conſeruet vel producat. Mediatus item Dei concurſus, & operatio ad res omnes, quas mediis cauſis ſecundis, vel producit, vel conſeruat. Eo enim ipſo, quod earum cauſas ſecundas immediatè conſeruat, & producit, eorum effectus omnes mediatè producere, & conſeruare certiſſimum, atque euidentiſſimum eſt: hic vero non probandum, nec diſputandum, ſed ex phyſicis potius controuerſia de cauſa ſufficiente ſupponendum: interim legat, qui volet, Ruiz præſertim ſectione 2. 3. & 4. ſolum ergo diſputandum hic Theologicè erit: an rerum creatarum à Deo, tam mediata quam immediata productio, conſeruatio externumque regimen, diſpoſitio, & gubernatio ſint effectus proprij prouidentiæ Dei.

2. Dico primo: Conſeruatio rerum eſt effectus proprius prouidentiæ diuinæ cum erga res alias, tum ergo rem ipſam, quibus, vt ſubiecto *cui* prouideat. Ratio eſt: quia rerum conſeruatio, cum rei vnicuique, tu in aliis rebus ad finem cuiuſvis, vel connaturalem, vel Dei arbitrio, vltra, immò ſupra naturalem eius potentiam, & exigentiam præſtitutum, vtile & conducens eſt: Ergo ex intentione illius finis conſequendi poteſt à Deo vel rei ipſi, vel rebus aliis de eius conſeruatione prouideri: quare, & rei conſeruatio eſſe effectus prouidentiæ, vel de re ipſa, vel de alia vel aliis, tanquam ſubiecto *cui* de mediis prouidetur à Deo habitæ, & impenſæ, Quando autem ex prouidentia conſeruatæ rei impenſa, vel aliis exhibita de facto cauſetur, ex conducentia conſeruationis rei, vel ad eius, vel ad alterius, ſeù aliarum etiam finem intentum penſandum eſt. Vnde ſæpe prouidentiarum plurium, & rei ipſi, & pluribus aliis impenſarum rei vnius conſeruatio effectus erit, verbi gratia, iuſti conſeruatio, vt piis adhortationibus, & operibus, & ſibi ad propriam ſalutem, & aliis verbo, & exemplo ad ſalutem ipſorum proficiat: eandem concluſionem probant teſtimonia ex ſcriptura & Patribus, quæ mox afferemus & eam cum duabus ſequentibus tradunt.

3. Dico ſecundò: prima omnium rerum productio effectus diuinæ prouidentiæ eſt: ita vero vt vnius rei productio ſit effectus prouidentiæ rei vel rebus aliis vt ſubiectis quibus à Deo prouidetur impenſæ, non autem prouidentiæ impenſæ reì primo productæ tanquam ſubiecto *cui* prouidentiæ illius, qua primo producitur. Probatur per partes, & prima ex dictis quæſtione tertia, certamine primo, numero quarto, concluſione ſecunda, quia nihil creatum produci, ponique primo in rebus abſolutè à Deo, vel ſe ſolo vel in conſortio cauſarum alio modo poteſt, ni ex aliquo fine, ad quem vtile, conducenſque ſit: quare nec poni poteſt, niſi ex aliqua prouidentia. Secunda pars concluſionis æqua facilitate probatur: quia rerum prima productione prouidet Deus ſubiectis ſalutem aliis, quibus prouidet de mediis ad finem conſequendum: in naturalibus patet: in herbæ, & fœni productione, quibus, pecora alantur, ac viuunt: aliquot minorum animalium cum cæleſtium, ſeù aër eorum, tum terreſtrium, & æquatilium, vt maiorum prędæ, & alimento cedant: tum denique frugum, fruticum, cæmentorum, & animalium omnium productio eo eſt, vt tuendæ, & oblectandæ vitæ hominum, eorumque commodis, & vſibus inſeruiant: in ſupernaturalibus tot gratiæ auxiliis, & donis productis, vt æternam ſuam fælicitatem omnes homines aſſequi poſſint, atque ex eis plures de facto aſſequantur: & quidem, cum nihil primo niſi ex Dei prouidentia aliqua producatur, vt prima parte probauimus: atque ex prouidentia de re ipſa primo producta, ipſique, vt ſubiecto *cui* impenſa, produci primo nequeat, vt probatione tertiæ partis concluſionis oſtendemus: neceſſario prouidentiæ de re alia, vel aliis, vt ſubiecto *cui* effectus prima rei cuiuſuis productio erit.

4. Tertia concluſionis pars quæ difficilior apparet probatur etiam facile ex dictis quæſtione ſecunda, certamine primo à numero ſecundo: quia, id, quod ſupponitur neceſſario ex parte ſubiecti *cui* prouidentiæ, nequit eſſe effectus prouidentiæ ipſius: atqui abſoluta rei prima productio, & exiſtentia ſupponitur ex parte ſubiecti *cui* prouidentiæ, cui ſcilicet per illam prouidetur: ergo nequit eſſe effectus prouidentiæ eiuſdem. Diſcurſus legitimè concludit. Maior eſt euidens, ac ſolè ex terminis nota: quia alias daretur mutua cauſalitas, & præcedentia, ac poſterioritas naturæ inter primam productionem, & prouidentiam ipſam, id quod multiplici ex parte repugnat vt in controuerſiis noſtris, cum Phyſicis, tum Theologicis multoties oſtendimus. Minor probata à nobis eſt quæſtione ſecunda citata, certamine primo à numero ſecundo, præſertim probata à ratione numero ſexto, ex nobis certo principio (tametſi contra Doctores plures) iacto controuerſia quarta, de voluntate diſputatione ſecunda, quæſtione 1. certamine 3. numero 3. à cap. deinceps à noſtris validioribus obiectionibus vindicato. Deinde eadem minor ex ſcriptura & Patribus amplius ſimul cum tribus concluſionibus hoc certamine ſtatutis, ac tertia iam ſtatuenda confirmabitur: quia teſtimonia de his omnibus agunt

5. Tertia concluſio externum totum regimen, ſeù gubernatio, & diſpoſitio extrinſeca cauſarum, rerumque omnium ad finis etiam aſſequutionem (vbi de facto eſt) incluſiue, eſt effectus prouidentiæ: eſt indubitata omnibus concluſio. Probatur: quia externa gubernatio, & diſpoſitio rerum in finem, ſtat in rerum conſeruatione, mediorum prima productione cauſarum occurrentium ſecundum naturæ, & cauſalitatis, ſiccique, & naturæ ordinem ad finem intentum, eiuſque conſequutionem confluxu, & coaptatione; hæc autem omnia à Deo ex aliquo fine, eiuſque intentione proueniunt, vt partim probatum eſt concluſione prima & ſecunda & notum eſt omnibus, non Atheis notum: ergò tota extrinſeca rerum gubernatio, & diſpoſitio ad finem aſſequendum, quare & ipſa eius aſſequutio (ſi adſit) effectus prouidentiæ alicuius eſt. Probatur conſequentia: quia quidquid à Deo ex intentione alicuius finis obtinendi fit, ex eius prouidentia fit, eſtque prouidentiæ effectus: ſiquidem nihil aliud prouidentia eſt, quam ſcientia dirigens voluntatem abſolute electiuam, & appoſitiuam, atque ipſa voluntas abſoluta electiua, & diſpoſitiua eorum, quæ ad finem aliquem præintentum aſſequendum conducunt.

6. Sed audiamus ſcripturam, & Patres tres propoſitas concluſiones totas, atque minorem ſyllogiſmi, quo tertiam partem concluſionis ſecundæ probabamus numero quarto, ſimul comprobantes. Primum ſcripturæ teſtimonium ſit ex 1. ad Hebr. 1. vbi Dei filius dicitur: *portans omnia verbo virtutis ſuæ*, ad quæ Chryſoſtomus homil 2. circa med. *Ecce, & hic quidem ipſe verbo ſuo cuncta facit, feratque, inquit, omnia: hoc eſt gubernet omnia, ſiquidem cadentia, & ad nihilum tendentia continet, Non enim minus eſt continere mundum*, rerum conſeruatione, & diſpoſitione, quam fecisse,

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

feciſſe. Commentarius Ambroſio tributus. *Portans, id eſt gubernans, omnia eo verbo virtutis ſuæ, per quod fecit omnia. Non enim minus eſt gubernare mundum, quam creare:* ſubdit rationem etiam à Chryſoſtomo proxime recitatis ſubiunctam. *Nam, increando quidem, ex nihilo rerum ſubſtantiæ productæ ſunt; in gubernando vero, ea, quæ facta ſunt, ne ad nihilum redeant continentur.* Primaſ. *Portans pro eo, quod eſt gubernans & regens. Verbum igitur Dei Patris, omnia, quæ fecit, verbo virtutis ſuæ portat: hoc eſt potentia virtutis ſuæ, & verbo viſionis ſuæ omnia gubernat, ac regit. Non enim minus, &c.* Theodoretus ſic exponit. *Non enim ſolum fecit omnia, ſed ea etiam dirigit, & gubernat: inſignem autem eius oſtendit potentiam, cum dixit verbum ei ſufficere ad omnium fabricationem, & eorum curam, & prouidentiam:* Conſonant Theophilact. & Haymo ad eum locum, Anſelmus etiam. *Portat, id eſt ſurſum tenet, ne decidant, & in nihilum reuertantur: vnde creata ab ipſo fuerant.*

7. His ſane locis res creatas iam primo à Deo eius poſtmodum conſeruationi, gubernationique ſubdi à ſcriptura, & Patrum ſententia, & interpretatione docemur: ac proinde rei primam productionem, & exiſtentiam, & eam velit Deus gubernare conſeruatione, ac dipoſitione explicata aliarum rerum ſiue producendarum, ſiue loco, tempore, &c. diſponendarum, ac proinde, vt eis prouideat debere ſupponi: neq; eſſe poſſe prouidentiæ de ipſa vt ſubiecto *cui* effectum iuxta tertiam 2. concluſionis partem. Cætera verò concluſionibus aſſerta eſſe abſolutè effectus prouidentiæ, quod totum eadem ſubtilitate diſtinguens complexus eſt locus alius ad Coloſſ. 1. *Omnia per ipſum, & in ipſo creata ſunt: & omnia in ipſo conſtant*, quæ ita interpretatur Chryſoſtomus homil. 3. *ſcilicet in ipſum pendet omnium hipoſtatis. Non ſolum ipſe ea ex nihilo ad hoc, vt eſſent produxit* (creandi voluntate,) *ſed & idem ipſe, nunc quoque, ea conſeruat, & tuetur* (prouidentia) *ita, vt, ſi ipſius cura deſtituerentur, mox perirent, & corrumperentur: ſed non dixit conſeruat, quod craſſius fuiſſet: ſed, quod ſubtilius: nempe, quod omnia in ipſum pendent: duntaxat ad ipſum annuere, & inclinari* (iure, ſcilicet, creationis ab ipſo Deo indigaque exigentia in ſuis omnibus) *ſatis eſt ad conſeruandum, & conſtringendum.* Theophilact. *Nec ipſe ea tantum condidit: verum etiam ea ipſe continet: itaque, ſi ab eius prouidentia auellantur pereunt. Non dixit autem ad ipſum pertinent ſed quod exactius eſt in ipſum reſpiciunt, vergunt, & ab eo pendent.* Quæ Sancti Chryſoſtomi ſententiam, iuxta noſtram paraphraſim, etiam exprimunt Theodoretus, *Non ſolum* (ait) *eſt omnium opifex: ſed etiam curam gerit eorum, quæ fecit: & gubernat creaturam, quæ ſtat per eius ſapientiam, & potentiam.* Mitto plura alia ſcripturæ, & Patrum ea exponentium pro his omnibus teſtimonia quæ pro ſola rerum à Deo, eiuſque prouidentia multa ſua eruditione poſſit Ruiz noſter citata diſputatione 5. ſectione 2. à medio, & tota ſectione tertia, cum tamen tres totas concluſiones eadem energia contineant: quia recitata pro eis confirmandis ſufficiunt.

CERTAMEN II.

Quonam cauſæ genere Prouidentia Dei ſuos effectus producat, & de annexis quibuſdam?

1. Dicendum eſt primò Dei prouidentiam cauſam materialem, formalem, aut finalem creatorum ſuorum effectuum non eſſe: ita communiter omnes nullo excepto. Non formalis, quia neque eos vllatenus informat. Non materialis, quia, nec ab eis informatur, nec cum eis quidquam integrat, nec conſtituit. Non

finalis: quia non prouidetur rebus à Deo, vt eius prouidentia ſit; ſed potius, vt res perſtent, commodéque perſtent atque ad ſuos quæq; fines perueniant: & quamvis Deus finis ſit, ad quem creata omnia tendunt, ac tandem ſiue mediatè, ſiue immediate ordinantur, ſuo quæque loco, & gradu obtinendum: ac proinde in obliquo à prouidentia de mediis creaturarum, vt finis tangatur Deus, prouidentiæ ipſi identificatus totum id de materiali eſt, non de formali: quare illud Auguſtini quæſtione 24. ex octoginta tribus: *Porro illud bonum, cuius participatione ſunt bona cætera, quæcunque ſunt, non per aliud ſed per ſe ipſum bonum eſt: quam diuinam etiam prouidentiam vocamus:* Nihil pro finali cauſalitate prouidentiæ increatos effectus magis, quam pro cauſalitate formali immenſitatis, æternitatis, & reliquorum attributorum in ipſa quovis ſenſu ea verba Auguſtini vſurpentur: ſed ibi tamen Auguſtin. non de ſummo bono, vt finalis rerum, in obliquo adhuc, cauſa eſt, loquebatur; ſed vt participabile ac diffuſiuum ſui in creaturas, quod quidem actiuè, & media prouidentia fit, fierique ſolummodo poteſt: quare, & prouidentia nominatur.

2. Dico ſecundò cum omnibus Theologis, & Philoſophis. Prouidentia diuina in res creatas cauſæ, & cauſalitatis actiuæ, ſeu effectiuæ munus, & genus exercet: citaui Philoſophos omnes: quia non deſunt Scholaſtici, qui putent Deo, ac ſubinde prouidentiæ diuinæ actiuæ cauſalitatis genus, & munus in res mundi creatas, ab Ariſtotele & Auerroe fuiſſe negatas. Cæterum oppoſitum de his Philoſophis cenſent Sanctus Thomas, & reliqui: quod preſſe, tametſi, quantum ſatis eſt, probat Scaliger exercitat. 361. & 365. §. 4. fuſius vero Pennotus 8. Propugnaculi capite ſecundo, nec pluribus opus eſt, vt mens Ariſtotelis pro Dei, ſuæque prouidentiæ actiuitate increata omnia demonſtretur, quam iis, quæ de primo motore, & cauſa prima actiua Deo ſcripſit, eiuſque increata actiuitate neceſſaria, ex qua Deum exiſtere, abſolutéque eſſe demonſtrauit locis à nobis citatis 1. de Deo vno controuerſia prima, d. 1. quæſtione ſecunda, vbi ſpeciatim vim huius demonſtrationis pro Dei exiſtentia examinauimus. Probatur primò ex locis ſcripturæ, & Patrum datis, citatiſque, & ad noſtrum Ruiz remiſſis certamine primo, numero ſexto & ſeptimo ex illo Ioannis 5. *Pater meus vſque modo operatur, & ego operor.* Actor. 17. *In ipſo enim viuimus, mouemur, & ſumus.* 1. Corinth. 15. *Deus autem dat illi corpus, ſicut vult.* Iob 10. *Manus tuæ Domine fecerunt me*, &c. capite autem 9. 38. 39. multa de ſyderum cælorum, elementorum, & animalium operationibus, recenſet, Deoque, ac eius prouidentiæ, vt præcipuo agenti, & effectrici attribuit Pſalm. 103. & 146. *Qui producit in montibus fœnum, &c.* & 138. *Tu formaſti me: & poſuiſti ſuper me manum tuam*, & Pſalmo illo 103. *Omnia in ſapientia feciſti.* Prouerb. 3. *Dominus ſapientia fundauit terram, & ſtabiliuit cælos prudentia.* Matth. 5. *Solem ſuum oriri facit ſuper bonos, & malos, & pluit.* Lucæ 1. *Pater meus cæleſtis paſcit illa:* vbi & Matth. 10. ac totis ſcripturæ libris paſſim extant præ hac concluſione teſtimonia innumera: quæ illam de fide, atque in eius dogmatibus ſitam eſſe probant. A ratione verò Theologica eſt certa concluſio: quia prouidentia, & ſcientiam de rebus creatis practicam, ac ſubindè earum actiuam, atque item abſolutam electionem, & voluntatem, quæ agendi ad extra proximum principium Deo eſt, eſſentialiter claudit.

3. De cauſæ exemplaris, & ideæ, ſiue formæ rerum extrinſecæ, ad, & iuxta quam rationalia agentia, & ex arte operantia plerumque ſua opera, & effectus producunt cauſalitate, an prouidentia increata ſuos effectus, quos diximus, illam exerceat? nonnulla eſt Theologis difficultas: in qua Alexand. prima parte, quæſtione 26. m. 2. prope fin. & men. 3. articulo tertio. Albertus quæſtione 67. m 2. argument. 5. & 6. & m. 4. articulo 1. & Capr. in 1. d. 40. articulo ſecundo, concluſione 1. & 3. Sanctus Thomas d. 39. quæſtione ſecunda, articulo primo, d. 5. ac

de veritate quæſtione quinta, articulo primo, ad 1. & prima parte, quæſtione 116. articulo ſecundo corpor. & ad 3. teſte Ruiz citata d. 5. ſectione prima, numero primo, Richardus d. 39. articulo ſecundo, quæſtione prima, Durandus quæſtione ſexta, articulo primo affirmatiuè reſpondent, eiſque conſentit Ruiz, etſi ab Alexandro, Alberto, & Richardo, ſeu potius Capreolo, diſſentiat numero ſecundo, quod hi cauſam exemplarem rerum creatarum prouidentiam eſſe velint ratione ſcientiæ practicæ, quæ imperium ſiue voluntatis, ſiue intellectus præcedit: ipſe vero contra ratione imperij intellectualis, quod poſt omnem voluntatis actum eſt (& quo prouidentia diuina, vel ſtat, vel completur iuxta eius memoratam ſententiam d. 2. quæſtione prima prouidentiam exemplarem cauſam rerum eſſe malit. Quo ſuper confutatus ſatis eſt ex dictis contra ſuppoſitum, & ſuppoſititium ſuum intellectuale imperium citata quæſtione prima, toto certamine tertio Nunc igitur de ſententia præſenti, quacunque ratione, & modo ab eius Doctoribus aſſeratur, agendum, ferendumque iudicium eſt.

4. Dico tertiò, Prouidentia cauſa exemplaris ſuorum creatorum effectuum non eſt, nec reſpectu illorum munus ideæ vllatenus exercet. Probatur facile ex dictis tomo primo, de Deo vno controuerſia ſecunda, d. vltima, quæſtione 3. de idæis diuinis, certamine quarto, vbi oſtendimus eas non ſtare in actu ſcientiæ vllius diuinæ, ſicut, nec artificis alicuius creati ex arte operantis ſed in obiectiua forma, iuxta quam, atque ad cuius imitationem artefactum opus efficiendum eſt. Probatur rurſus teſtimonio ipſo Boëtij 4. de conſolatione Proſa 6. quo pro contraria ſua concluſione aduerſarij in primis vtuntur: *Sicut artifex facienda rei formam mente percipiens* (obiectiuam, ſcilicet formam, quam, non qua, formaliter præcipit) *mouet operis effectum, & quod ſimpliciter, præſentariéque proſpexerat* (ecce iterum obiectum) *per temporales ordines ducit: ita Deus prouidentia quidem ſingulariter ſtabiliterque facienda diſponit.* Nec aliud volunt, quæ ex ipſo ſubinferius ſic recitantur. *Illud certè manifeſtum eſt immobilem ſimplicemque gerendarum formam rerum eſſe prouidentiam:* formam ait Ruiz extrinſecam artefactis in mente artificis exiſtentem: quod ipſum idæa vel exemplar eſt: ſed quid inde nonne forma extrinſeca rerum prouidentia eſt ratione ſcientiæ earum exactiſſimæ & practicæ, quam includit. An ſibi tam prope contradicet? Mouet autem hic Ruiz noſter teſtimonia illa Dionyſij & Damaſceni, quæ nihil præſtare, vt idæam ſcientiam diuinam eſſe probent oſtendimus citata quæſtione tertia de idæis certamine quarto, immò probare oppoſitum.

5. Reſtant dubiola dictis affinia, & faciliora. Primum: An diuina prouidentia ars proprie dicta ſit. Reſpondetur partem artis propriæ eſſe; non tamen ad omnia, ad quæ ars, extendi prouidentiam, nec ſecundum ſe totam eſſe artem: Quod ars ſit patet, quia ſcientiam practicam, & artificioſam, vt rebus prouidetur, prouidentia includit, vt bene citati Doctores Priſci numero tertio. Inde probatur ſecunda reſponſi noſtri pars. Nam ſcientia practica, & artis, ſeu artificioſa ad poſſibilia omnia ſe extendit, prouidentia verò, eiuſque ſcientia ad facienda ſolum, atque de facto extitura: immò vt diximus quæſtione ſecunda, certamine primo à numero ſecundo, & quæſtione hac certamine primo, numero 4. 6. & 7. de obiectis, ſeu ſubiectis *cui* ſeu quibus prouideatur, de ſolum abſolute exiſtentibus haberi prouidentia poteſt. Demum prouidentiam ſecundum ſe totam, & adæquatè ſumptam non eſſe artem conſtat ex Sancto Thoma Capreolo, & aliis citatis: qui docent prouidentiam aliquid ſupra ſcientiam practicam artificioſam, ſeu artem addere: & ex ratione, & eſſentia prouidentiæ à nobis cum pleriſque Doctoribus (reque ipſa nec modo loquendi & concipiendi ſolum attenta, cum omnibus præter Thomiſtas Dominicanos Recentiores, & Ruiz noſtrum) ſtatuta, atque probata d. 2. Etenim vltra ſcientiam illam practicam actum voluntatis, abſolutæque electionis, & appoſitionis mediorum ad finem præintentum prouidentiæ eſſentia claudit: ergo ſecundum ſe totam, omnemque ſui partem ars non eſt.

6. Secundum dubium: An prouidentia ſit propriè dicta diſpoſitio? Magiſter in 1. d. 35. ſub init. cenſet latius diſpoſitione, quæ de faciendis ſolum eſt, patere prouidentiam, quæ etiam de peccatis, ac non faciendis habetur: æquiuocatione vocis *faciendis*, primo loco *phiſicè*: ſecundò *moraliter* acceptæ nititur. Eſt dubium de puro nomine: miſſa enim proprietate eius vocis ſpecialiſſima tradita à Sancto Thoma 1. 2. quæſtione 49. articulo primo, ad 3. & articulo ſecundo ad 1. Durandus d. 39. quæſtione tertia, numero 5. & 6. qua ad res habentes partes diſpoſitio tantum refertur: bifariam eſt, & æquiuoca eius vocis acceptio propria apud Patres, & Theologos. Primo pro interna diſpoſitione rerum ab aliquo exterius diſponendarum in ipſius conſilio, & voluntate vt Prouerbio 24. *cum diſpoſitione initur bellum: & ibi erit ſalus vbi multa conſilia*: & Pſalmo 83. *Aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit*; & Iſaiæ 38. *Diſpone domui tuæ* & teſtimonia vulgari noſtro, & latino idiomate vltimæ Teſtatorum diſpoſitiones, & voluntates vocantur: qua acceptione voce diſpoſitionis vſus eſt Fulgentius 1. ad Monim. capite ſeptimo, ſub initio, & fine, & Boëtius 4. de conſolatione Proſa 6. poſt init, ea acceptione propria quidem prouidentia diſpoſitio eſt, vt bene Alexand. prima parte, quæſtione 26. membr. 2. columna ſecunda Albertus quæſtione 67. m. 2. verſ. finem, quanquam & hac acceptione diſpoſitio latius quam prouidentia patet: ſiquidem circa primo facienda; nec ſolum gubernanda iam facta interna eſſe diſpoſitio poſſit

7. Altera vero diſpoſitionis, propria etiam, ſedque vulgatior pro externa rerum diſpoſitione, & ordine ab interna illa, & actiua Dei prouenients habetur Lucæ 22. *Diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi Pater meus regnum.* Sapient. 3. *In multis bene diſponentur*: cap. 8. *Diſponens omnia ſuauiter*: capite vndecimo. *Omnia in numero, & menſura, & pondere diſpoſuiſti*, capite duodecimo. *Iuſte omnia diſponis, &c: cum magna reuerentia diſponis nos*, & Eccleſiaſt. 33. *Quaſi lutum figuli in manu ipſius plaſmare illud, & diſponere; omnes viæ eius ſecundum diſpoſitionem eius: ſic homo in manu illius qui ſe fecit*: ita etiam diſpoſitionem vſurpat frequenter Boëtius vbi proximè, ipſa quoque ſua prouidentiæ definitione, & ea ſane acceptione prouidentiam diſpoſitionem eſſe, dicive non magis poſſe, quam cauſa quævis ſuus effectus ſit, de huiuſque nomine compelletur, manifeſtum eſt: ea ſiquidem vocis acceptione diſpoſitio effectus prouidentiæ eſt, atque hæc cauſa illius vt patet: quamvis ita accepta diſpoſitio latius quam effectus prouidentiæ pateat: cum in iis, quæ à Deo cum ordine, & diſpoſitione aliqua partium inter ſe poducuntur pro priori ad ipſorum gubernationem, & præſcindendo ab eo, quod ad aliorum gubernationem, & finem his aſſequendum producantur: quare, & ex Dei erga creaturas prouidentia proueniunt diſpoſitio illa rerum Deo extrinſeca, (& ſpecialiſſime dicta iuxta Sanct. Thom. & Durand. citato numero ſexto initio) in rebus inueniatur.

8 Tertium & poſtremum dubiolum: An prouidentia fatum, non ethnicum, & erroneum, ſed Catholicum, & Theologicum ſit? & fatum prouidentiam dici poſſe admittit Boëtius loco proxime citato: quatenus in ipſa adunata eſt diſpoſitio, & ordo ſeriéque cauſarum ad fines prouidentiæ ipſius diſpoſitarum, & coordinatarum, quæ diſpoſitio, & ordo rebus inhærens proprius, & vſitatius fatum dici ſtatetur, & merito. Quia fati vox ad ordinem effectuum à cauſis, cælo, & Aſtris ad ipſos neceſſario inducentibus, & adigentibus ſignificandum primitùs à Philoſophis inuenta, & vſitata fuit: quare adactione & ineuitabili inductiona liberarum creatarum ad ſuos effectus

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

effectus edendos, quaſi immobili cauſarum vniuerſaliorum, cæli, Aſtrorum, &c. ordine ſublato (vt Catholicè auferri debet) ordo cauſarumque diſpoſitio Deo extrinſeca & rebus inhærens mobilis tamen, & quoad operationes creatas liberas à cauſis earum abſolute euitabilis propriiſſimè fatum Catholicéque dicetur: quare cum Boëtius hanc doctrinam ratione & exemplo artificis creati confirmaſſet, atque explicuiſſet concludit. *Illud certè manifeſtum eſt: immobilem ſimplicemque gerendarum formam rerum eſſe prouidentiam: fatum vero eorum, quæ diuina ſimplicitas gerenda eſſe diſpoſuit mobilem nexum, atque ordinem temporalem.*

9. Neque Auguſtinus aduerſatur quinto de Ciuitate capite nono poſt medium dicens: *Ordinem cauſarum vbi voluntas Dei plurimum poteſt neque negamus, neque fati vocabulo nuncupamus*: tametſi ab eo quod Deus fatus locutuſque eſt ſemel, *id eſt immobiliter, atque incommutabiliter.* Pſalm. 61. fatum Catholicè, illum à Deo præconceptum & prænuntiatum ordinem cauſarum dici poſſe, à ſeque dicendum fatum aſſerat: *niſi hoc nomen iam in alia re ſoleret intelligi, quo corda hominum nolumus inclinari.* Hæc de prouidentia ſatis, vt ex eis quæ hac controuerſia, & quarta præced. de voluntate ac tomo primo, controuerſia ſecunda de ſcientia, & 3. de decreto concurrendi cum cauſis liberis deciſionem eorum, quæ in rebus ad prædeſtinationem, & reprobationem ſpectanribus difficilia arduaque videbantur plana, ac debita claritate & ingenuitate ſua natiua conſtituimus, ſola, facilique generalium principiorum, præeuntium applicatione (vt è docendis aliis commoda methodus requirit) gradum expeditiorem faciamus.